

การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

การศึกษาศาภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาส
ทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2567
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

STUDY OF THE CONDITIONS OF ACTIVE LEARNING MANAGEMENT OF THE SCHOOL
EXPANDING EDUCATIONAL OPPORTUNITIES UNDER THE JURISDICTION OF THE
CHIANG RAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment
of the Requirements for the Master of Education Degree
in Educational Administration

May 2024

Copyright 2024 by University of Phayao

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

เรื่อง

การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาส

ทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ของ เฉลิมพล กันทะวงศ์

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปณตนนท์ เกียรติประภากุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

(ดร. ธารารัตน์ มาลัยเถาว์)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สันติ บุรณะชาติ)

..... คณบดีวิทยาลัยการศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. รักษิต สุทธิพงษ์)

เรื่อง:	การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
ผู้ศึกษาค้นคว้า:	เฉลิมพล กันทะวงศ์, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: กศ.ม. (การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2566
อาจารย์ที่ปรึกษา:	ดร. ธารารัตน์ มาลัยเถาว์
คำสำคัญ:	การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษาและขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 595 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.890 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ได้แก่ การทดสอบ t-test การทดสอบ F-test หรือ One Way ANOVA เมื่อพบความแตกต่างกันทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้วยวิธี L.S.D. (Least Significant Difference) ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ รองลงมาคือ ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และด้านการมีทักษะการคิดการแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ ตามลำดับ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามเพศ เมื่อพิจารณาโดยรวมพบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ และด้านการมีทักษะการคิดการแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Title: STUDY OF THE CONDITIONS OF ACTIVE LEARNING MANAGEMENT OF THE SCHOOL
EXPANDING EDUCATIONAL OPPORTUNITIES UNDER THE JURISDICTION OF THE
CHIANG RAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

Author: Chalernpol Kantawong, Independent Study: M.Ed. (Educational Administration), University of
Phayao, 2023

Advisor: Dr. Thararat Malaitao

Keywords: Active Learning Management

ABSTRACT

This research The objectives are 1) to study the conditions of active learning management in schools to expand educational opportunities. Under the jurisdiction of the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 2) To compare the conditions of active learning management in schools to expand educational opportunities. Under the jurisdiction of the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3, classified according to educational management area and school size. The sample group used in the research consisted of 595 teachers from the School for Expanded Educational Opportunities under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3. The instrument used in the research was a questionnaire. The nature of the questions was a 5-level estimation model with a confidence value of equal to. 0.890 Statistics used in data analysis include: Frequency distribution, percentage, mean, standard deviation Statistics used include the t-test, F-test or One Way ANOVA. When differences are found, pairwise comparisons are made using the L.S.D. (Least Significant Difference) method. The results show that. 1) The school's proactive learning management conditions expand educational opportunities. Under the jurisdiction of the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 is at a high level. When considering each area, it was found that the area with the highest average was learning that emphasized action, followed by participatory learning. and having problem-solving skills and application, respectively. The section with the lowest average was in self-learning management. 2) Comparison of the conditions of active learning management in schools to expand educational opportunities Under the jurisdiction of the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3, classified by gender, when considered overall, it was found that there was no statistical significant difference at the .05 level, and when considered by aspect, it was found that in the area of self-learning management The learning side emphasizes action. and having problem-solving skills and application They are significantly different at the .05 level.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยการสนับสนุนจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ ดร.ธรรารัตน์ มาลัยเถาว์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาตลอดจน ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ยิ่ง จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน ซึ่งมีรายนามดังต่อไปนี้ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บุรณะชาติ อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหาร การศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา, นายณรงค์เดช กันทะเนตร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านด้ายเทพกาญจนอุปถัมภ์ สพป.เชียงราย เขต 3 และนายภูวนารถ จันทาพูน อำนวยการโรงเรียนบ้านป่ายาง สพป.เชียงราย เขต 3 ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความ ถูกต้อง ให้คำแนะนำแก้ไขตรวจสอบเครื่องมือและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามที่ใช้ ในการศึกษาค้นคว้า จนทำให้การศึกษาในครั้งนี้มีความสมบูรณ์และมีคุณค่า

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะผู้บริหาร บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านในโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่ได้ให้ ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการเก็บข้อมูลและตอบ แบบสอบถามจนทำให้การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงเกิดจากงานนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องตอบแทน พระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ทำให้ผู้วิจัยเป็นผู้มีการศึกษาและ ประสบความสำเร็จจนตราบเท่าทุกวันนี้

เฉลิมพล กันทะวงศ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามของการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
สมมติฐานของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย.....	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
หลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับงานวิชาการ.....	10
การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning).....	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	43
กรอบแนวคิดการวิจัย	46
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	47
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	47

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	48
การเก็บรวบรวมข้อมูล	48
การวิเคราะห์ข้อมูล	48
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	50
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้แก่ เพศ พื้นที่การจัดการ การศึกษาและขนาดของโรงเรียน	50
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3	52
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 กับ เพศ ตามพื้นที่การจัดการศึกษาและขนาดของโรงเรียน	58
บทที่ 5 บทสรุป.....	68
สรุปผลการวิจัย	68
อภิปรายผลการวิจัย	70
ข้อเสนอแนะ.....	75
บรรณานุกรม	77
ภาคผนวก	82
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	83
ภาคผนวก ข การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence).....	84
ภาคผนวก ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	86
ประวัติผู้วิจัย	91

สารบัญตาราง

หน้า

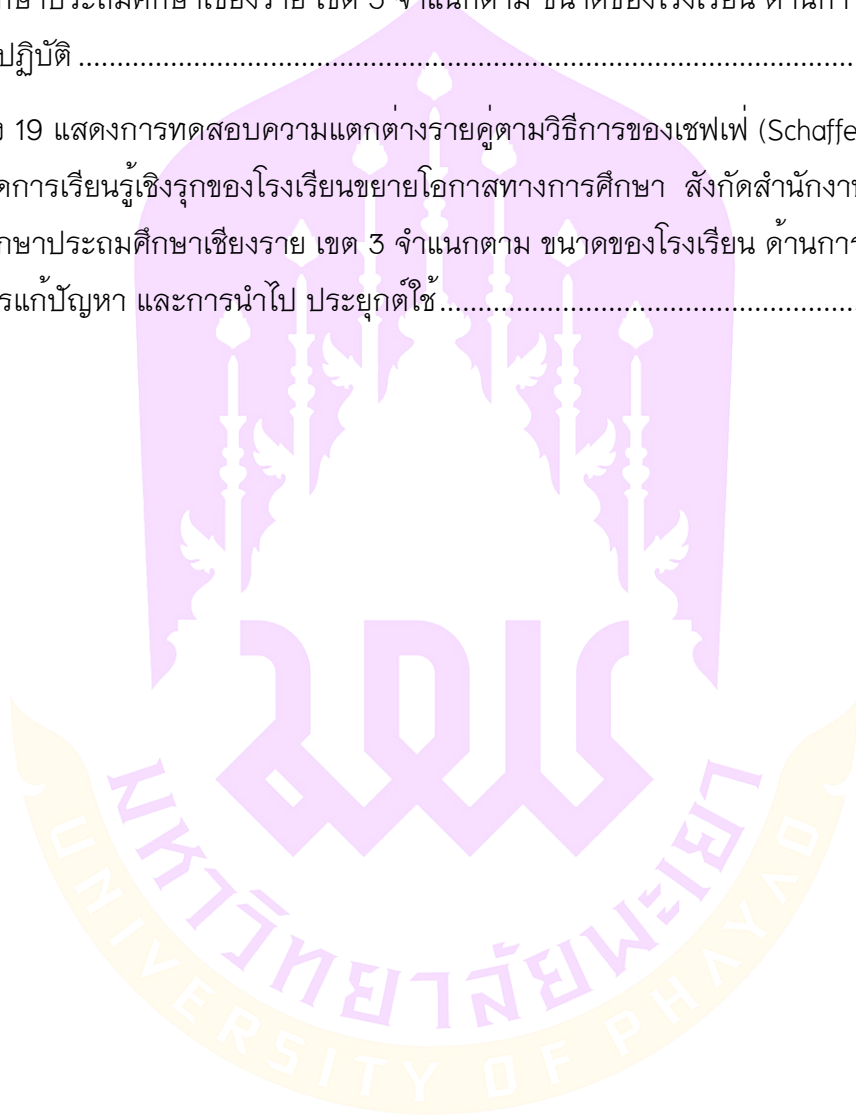
ตาราง 1 การวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก จากทัศนะของนักวิชาการและทฤษฎี ที่ เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก.....	35
ตาราง 2 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างตามพื้นที่การจัดการศึกษา	47
ตาราง 3 แสดงจำนวนและรายละเอียดข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัย	50
ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการปฏิบัติงานวิชาการ ด้านการ จัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวม.....	52
ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการปฏิบัติงานวิชาการ ด้านการ จัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วย ตนเอง	53
ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการปฏิบัติงานวิชาการ ด้านการ จัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	54
ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ศักยภาพการปฏิบัติงานวิชาการ ด้านการ จัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ	55
ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ศักยภาพการปฏิบัติงานวิชาการ ด้าน การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการมีทักษะ การคิดการแก้ปัญหา และการนำไป ประยุกต์ใช้	56
ตาราง 9 แสดงการเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกของ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามเพศ.....	58

ตาราง 10 แสดงการเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา	59
ตาราง 11 แสดงการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Schaffer's) ของสภาพ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตาม พื้นที่การจัดการศึกษา ด้านการจัดการ เรียนรู้ด้วยตนเอง.....	60
ตาราง 12 แสดงการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Schaffer's) ของสภาพ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตาม พื้นที่การจัดการศึกษา ด้านการเรียนรู้ แบบมีส่วนร่วม	61
ตาราง 13 แสดงการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Schaffer's) ของสภาพ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตาม พื้นที่การจัดการศึกษา ด้านการเรียนรู้เน้น การลงมือปฏิบัติ	62
ตาราง 14 แสดงการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Schaffer's) ของสภาพ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตาม พื้นที่การจัดการศึกษา ด้านการมีทักษะ การคิดการแก้ปัญหา และการนำไป ประยุกต์ใช้.....	63
ตาราง 15 แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน	64
ตาราง 16 แสดงการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Schaffer's) ของสภาพ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตาม ขนาดของโรงเรียน ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้วยตนเอง	65
ตาราง 17 แสดงการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Schaffer's) ของสภาพ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่	

การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตาม ขนาดของโรงเรียน ด้านการเรียนรู้แบบมี
 ส่วนร่วม.....65

ตาราง 18 แสดงการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Schaffer’s) ของสภาพ
 การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตาม ขนาดของโรงเรียน ด้านการเรียนรู้เน้นการ
 ลงมือปฏิบัติ66

ตาราง 19 แสดงการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Schaffer’s) ของสภาพ
 การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตาม ขนาดของโรงเรียน ด้านการมีทักษะการ
 คิดการแก้ปัญหา และการนำไป ประยุกต์ใช้.....67

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	46
-------------------------------	----

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพนั้นจะต้องประกอบด้วยหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอน ครูและบุคลากรทางการศึกษาและระบบการบริหารจัดการซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญ กล่าวคือ หลักสูตรนั้นจะต้องมีลักษณะกว้าง ยืดหยุ่น และมีความเป็นสากลทัดเทียมมาตรฐานโลก ที่มีเนื้อหาที่จำเป็นต่อการเรียนรู้โลกปัจจุบันและอนาคต อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ชุมชนหรือสังคม มีส่วนร่วมในการกำหนดและพัฒนาหลักสูตรให้ยืดหยุ่นและหลากหลายกับสภาพความเป็นอยู่ที่เป็นจริงของชุมชนหรือสังคม กระบวนการเรียนการสอนจะต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มุ่งเน้นการค้นคว้าสร้างความรู้ร่วมกับผู้เรียน โดยที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน การเรียนร่วมประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง กิจกรรมและสื่อการเรียน สอดคล้องและสัมพันธ์กันส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน บทเรียนต้องทำหลายทางปัญญา คำถามต่าง ๆ ต้องพัฒนาทักษะการคิดอารมณ์และความรู้สึกให้โอกาสในการแสดงออกอย่างอิสระ มีความคาดหวังความเป็นเลิศของผู้เรียนร่วมกันทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้เรียน และครูใช้แหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตราที่ 8 และมาตราที่ 25 ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้เรียน และในมาตราที่ 66 ได้กล่าวถึงการพัฒนาผู้เรียนเพื่อการศึกษาอย่างต่อเนื่องด้วยตนเองตลอดชีวิต มุ่งพัฒนาให้คนเป็นคนที่สมบูรณ์ ทั้งทางด้านจิตใจร่างกายสติปัญญาอารมณ์ สังคม โดยมุ่งเน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ทั้งทางด้านวิชาการ วิชางาน และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ฟังตนเองได้อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ พัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547) การจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ถือเป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นจุดแข็งของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งทางร่างกาย ความรู้ คุณธรรม และความตระหนักรู้ในการเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองของโลก ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งทัศนคติที่จำเป็นต่อการศึกษาและการจ้างงานและการศึกษาตลอดชีวิต จึงตั้งเป็นเป้าหมายในการสร้างให้กับ ผู้เรียน เมื่อสำเร็จการศึกษา

ขั้นพื้นฐานแล้ว มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย ประพฤติตนตามหลักพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดมั่นในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร คิด แก้ปัญหาใช้เทคโนโลยีและมีทักษะชีวิต ซึ่งในการพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด

งานวิชาการเป็นหัวใจหลักของสถานศึกษาทุกแห่ง ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องให้ความสนใจและสนับสนุนงานด้านวิชาการเป็นพิเศษเนื่องจากผลสำเร็จของงานวิชาการเป็นสิ่งที่ช่วยยืนยันความสำเร็จในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นอันดับต้น ๆ และงานวิชาการเป็นงานที่จะต้องสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับบุคลากรหลายฝ่าย หลายด้านในโรงเรียน การที่ต้องพัฒนาบุคลากรให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน จำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจจากบุคลากรทุกท่านเป็นอย่างดี ทั้งงานวิชาการมีขอบข่ายงานหลายด้าน เชื่อมโยงและของเกี่ยวกับกับงานฝ่ายอื่น ๆ ตลอดเวลา จำเป็นที่จะต้องมีการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถตอบสนองกับความต้องการในด้านต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และแม่นยำ นอกจากนี้ มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้ชัดเจนจากผลงานวิชาการเป็นสำคัญ เนื่องจากงานวิชาการนั้นเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากร การใช้สื่อเทคโนโลยีและการวัดผลประเมินผล ซึ่งเป็นงานหลักที่จะช่วยในการยกระดับคุณภาพของสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน หรือด้านการประกันคุณภาพของสถานศึกษา รวมถึงการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจากสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สทศ.) ในการประเมินระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET)

การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องส่งเสริมอย่างจริงจังเพื่อให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม การจัดการเรียนรู้แบบแอคทีฟ (Active Learning) หมายถึง การเรียนรู้ผ่านการฝึกฝนหรือการลงมือทำอย่างแท้จริง “ความรู้” ที่เกิดขึ้น คือ ความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนต้องมีโอกาสกระทำมากกว่าแค่ฟัง กิจกรรมต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการอ่าน การเขียน การโต้ตอบ และการแก้ปัญหา นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดขั้นสูง รวมถึงการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ อย่างมีความหมาย โดยความร่วมมือระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ในกรณีนี้ครูจะต้องลดบทบาทในการสอนลง และการส่งข้อความให้ความรู้โดยตรงแก่ผู้เรียน แต่เพิ่มกระบวนการและกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้วยการพูด การเขียน หรือพูดคุยกับเพื่อน ๆ การสอนแบบ

Active Learning เป็นกระบวนการบริหารจัดการการเรียนรู้ โปรดทราบว่าผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และใช้กระบวนการคิด ผู้เรียนจะเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ได้รับความรู้ (ผู้รับ) มาเป็นผู้เข้าร่วมในการสร้างองค์ความรู้ (Co-creators) ในศตวรรษที่ 21

สภาพปัจจุบันโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีสถานศึกษากระจายอยู่ใน 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอแม่จัน จำนวน 15 โรงเรียน อำเภอเชียงแสน จำนวน 8 โรงเรียน อำเภอแม่สาย จำนวน 10 โรงเรียน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จำนวน 15 โรงเรียน อำเภอดอยหลวง จำนวน 4 โรงเรียน รวมทั้งสิ้นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 52 โรงเรียน จากรายงานผลการเปรียบเทียบผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563-2564 พบว่า ในภาพรวมคะแนนเฉลี่ย 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ปีการศึกษา 2564 มีคะแนนเฉลี่ย 31.72 ต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยปีการศึกษา 2563 เท่ากับ -0.40 เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า ในปีการศึกษา 2564 กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าปีการศึกษา 2563 และมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ผลต่างเท่ากับ 2.07 และ 0.47 ตามลำดับ และกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าปีการศึกษา 2563 ผลต่างของคะแนนเฉลี่ย ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษ และ ภาษาไทย ผลต่างเท่ากับ -2.60 และ -1.53 ตามลำดับ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3, 2565) ซึ่งจะเห็นได้ว่า คุณภาพการจัดการศึกษา ที่คาดหวังไว้ในบางรายวิชาของระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นสิ่งที่ทุกคนที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญ ในการปรับปรุงคุณภาพผลสัมฤทธิ์ทางด้านวิชาการให้สูงขึ้น ดังนั้น งานวิชาการจึงเป็นหัวใจ สำคัญของการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ในขอบข่ายเนื้อหา งาน และรู้บทบาทงานวิชาการอย่างลึกซึ้ง เช่น หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร การจัดการเรียน การสอน การนิเทศภายใน การวัดผลประเมินผลการศึกษา และการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีส่วนสำคัญในการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ เพราะจะส่งผล ต่อการพัฒนาโรงเรียน และพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษา นอกจากนี้ ผู้ที่มี บทบาทสำคัญในการดำเนินงานวิชาการตามเป้าหมายการศึกษาของชาติก็คือครู ที่ต้องนำ นโยบายไปปฏิบัติโดยตรง เป็นผู้ ที่เห็นความสามารถในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารมากที่สุด (ฉัตรสุดา อมรชาติ, 2558) ด้วยเหตุนี้ การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนจึงเปรียบเหมือน เส้นเลือดใหญ่ที่ไปหล่อเลี้ยงหัวใจของสถานศึกษา และเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุดของ

การบริหารงานวิชาการที่จะทำให้งานวิชาการเกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลและคุณภาพของการศึกษา

จากสภาพปัญหาเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นการเร่งด่วน โดยใช้กระบวนการส่งเสริมโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดแต่ละโรงเรียน ให้เน้นดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งถือได้ว่าเป็นการปมเพาะและพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน การดำเนินการตามแผนนโยบายกระทรวงศึกษาธิการในการส่งเสริมจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning เป็นอีกบทบาทหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องส่งเสริมสู่การปฏิบัติจริงภายในสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและตัวผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีคุณภาพ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นบุคลากรทางการศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ว่าอยู่ในระดับใดและเพื่อเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษาและขนาดของโรงเรียน มีความคิดเห็นแตกต่างกันหรือไม่ เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาและการปรับปรุงสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในแต่ละด้าน และยังใช้เป็นแนวทางในการวางแผนในระยะสั้นและระยะยาว ว่าควรเร่งรัดในการพัฒนาหรือส่งเสริมงานวิชาการในด้านใดก่อน นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยยกระดับคุณภาพงานทางด้านวิชาการอันจะส่งผลไปสู่ผู้เรียนในการยกระดับคุณภาพทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้นในอนาคตต่อไป

คำถามของการวิจัย

1. สภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 อยู่ในระดับใด
2. สภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 แต่ละพื้นที่แตกต่างกันหรือไม่
3. สภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามขนาดของโรงเรียนแตกต่างกันหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษาและขนาดของโรงเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

1. สภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 แต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน
2. สภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามขนาดของโรงเรียนมีความแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเชิงสำรวจมุ่งศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยมีการดำเนินการ 4 ด้านดังนี้

- 1.1 การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 1.2 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
- 1.3 การเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ
- 1.4 การมีทักษะการคิดการแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 925 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 595 คน โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) และตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ พื้นที่การจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และขนาดของโรงเรียน ดังนี้

3.1.1 พื้นที่การจัดการศึกษา ได้แก่ อำเภอแม่จัน อำเภอเชียงแสน อำเภอแม่สาย อำเภอแม่ฟ้าหลวง และอำเภอดอยหลวง

3.1.2 ขนาดของโรงเรียน ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยมีการดำเนินการ 4 ด้าน ดังนี้

3.2.1 การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3.2.2 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

3.2.3 การเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ

3.2.4 การมีทักษะการคิดการแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้

นิยามศัพท์เฉพาะ

สภาพ หมายถึง ลักษณะที่เป็นจริงในปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ที่เปิดสอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ครู หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติงานสายการสอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

การปฏิบัติงานวิชาการ หมายถึง สภาพการดำเนินงานทุกชนิดของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดการเรียนรู้และการศึกษาของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อส่งเสริม และปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ประกอบด้วย

1. งานการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การดำเนินงานของโรงเรียนเกี่ยวกับหลักสูตรที่ทำให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามความตั้งใจ และวัตถุประสงค์ ได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดโครงสร้าง วิเคราะห์มาตรฐาน ตัวชี้วัด ออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ที่ทำให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทั้งในด้านความรู้ พฤติกรรม และความสามารถที่แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงตามความตั้งใจและวัตถุประสงค์ที่กำหนด พร้อมทั้งประเมินและปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

2. งานการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย

3. งานการพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การเลือกสื่อ ผลิตสื่อการสอน และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและบรรลุวัตถุประสงค์ในการสอน โดยสถานศึกษาจัดอบรม ส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อและประเมิน ปรับปรุง และพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ

4. งานการวัดและประเมินผล หมายถึง กระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับคุณภาพและมูลค่าเชิงปริมาณและเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานของผู้ประเมิน โดยการสร้างเครื่องมือรวบรวมหรือวัดข้อมูลที่สอดคล้องกับเนื้อหาและลักษณะที่ต้องการวัดประกอบด้วยรูปแบบการสังเกตพฤติกรรม รายการตรวจสอบและแบบทดสอบซึ่งสถานศึกษาจะต้องกำหนดกฎระเบียบ จัดทำ จัดทำข้อมูล และจัดทำรายงานการวัดและประเมินผล

5. งานการนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานของโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการติดตามและช่วยเหลือให้คำแนะนำ ส่งเสริมและสนับสนุนครูและบุคลากรในการปรับปรุงการเรียนการสอนและเพิ่มคุณภาพของผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาโดยแต่งตั้งคณะกรรมการวางแผน ดำเนินการกำกับดูแล ประเมินผล และสรุปผลการนิเทศ

6. งานการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของครูในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาและการพัฒนาผู้เรียนเพื่อการเรียนรู้ ที่สามารถเผยแพร่ผลงานวิจัย นวัตกรรมในการแก้ปัญหา เพื่อยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูของ สถานศึกษา มีการจัดฝึกอบรมการวิจัย ส่งเสริมการสร้างสรรค์ การทดลอง และการประเมินผลการใช้ นวัตกรรม ส่งเสริมการแสดงผลงานวิจัยและสรุปผลการวิจัย

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนโดยใช้เทคนิคที่หลากหลาย โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ตอบกับการเรียนการสอนยังส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนากระบวนการคิดขั้นสูงผ่านทักษะการฟัง การอ่าน การคิด และการเขียนผ่าน

การแสดงความคิดเห็นระหว่างการศึกษา โดยที่ครูเป็นเพียงวิทยากรเท่านั้น การให้คำแนะนำต่าง ๆ ทำให้กระบวนการเรียนรู้เป็นเรื่องสนุกและท้าทาย และผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองโดยคำนึงถึงความรู้เดิมที่ถูกต้อง ส่งผลให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเรียนรู้การแก้ปัญหาที่สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ประกอบด้วย

1. การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนศึกษา วิจัย และค้นหาความรู้ด้วยตนเอง นั่นคือโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตนเอง ครูมีหน้าที่ให้คำปรึกษาและแนะแนวในการจัดการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ การตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ การเลือกวิธีการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ การรวบรวมสารสนเทศ การวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงการประเมินตนเองที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม

2. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หมายถึง การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ จากประสบการณ์ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้คิดอย่างซับซ้อน มีความคิดริเริ่มใหม่และสร้างสรรค์ เข้าใจเนื้อหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหา และสามารถประยุกต์ความรู้ที่ได้รับในการคิดและทักษะการแก้ปัญหาได้อีกด้วย

3. การเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ หมายถึง การฝึกค้นคว้า ฝึกลงมือทำ ฝึกทักษะกระบวนการต่าง ๆ ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมในกระบวนการกลุ่ม มีการอภิปรายร่วมกัน การสรุปความคิดรวบยอดกับเพื่อนร่วมชั้น พร้อมทั้งนำเสนอเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ที่ใช้การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าที่เป็นการสร้างแรงจูงใจในชั้นเรียน

4. การมีทักษะการคิดแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ หมายถึง ทักษะที่ฝึกให้ผู้เรียนคิดและพัฒนาโดยการเรียนการสอนผ่านประสบการณ์ที่ผ่านมา ผ่านการแก้ปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง เน้นไปที่กระบวนการแก้ไขปัญหาและนำไปประยุกต์ใช้ในการคิด การทำ และมีจิตใจที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 หมายถึง พื้นที่การบริการทางการศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสที่อยู่ในเขต อำเภอแม่จัน อำเภอเชียงแสน อำเภอแม่สาย อำเภอแม่ฟ้าหลวง และอำเภอดอยหลวง

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ผลจากการวิจัยทำให้ทราบสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

2. ผลจากการวิจัยทำให้ทราบสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 แต่ละพื้นที่การจัดการศึกษา

3. ผลจากการวิจัยทำให้ทราบสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามขนาดของโรงเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสารต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยเรื่อง สภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ได้แก่

1. หลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับงานวิชาการ
 - 1.1 ความหมายและความสำคัญของงานวิชาการ
 - 1.2 การปฏิบัติงานวิชาการ
 - 1.3 ขอบข่ายงานวิชาการ
2. การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning)
 - 2.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก
 - 2.2 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
 - 2.3 บทบาทของครูกับ Active Learning
 - 2.4 ขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning
 - 2.5 ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

หลักการแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับงานวิชาการ

1. ความหมายและความสำคัญของงานวิชาการ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ได้ให้ความหมายของงานวิชาการไว้ว่า หมายถึง การจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุง และพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลสำเร็จ และมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

พัชรินทร์ สมมุติ (2550) ได้ให้ความหมายและความสำคัญของงานวิชาการไว้ว่า งานวิชาการคือหัวใจสำคัญของโรงเรียนและเป็นภารกิจหลักที่จะนำไปปฏิบัติ เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของผู้เรียนทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ รวมถึงการจัดกิจกรรมทุกประเภท ทุกอย่างเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลลัพธ์ที่ดี และมีประสิทธิภาพเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นหลัก

ปราโมทย์ ธิศรี (2551) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับงานวิชาการไว้ว่า เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาการศึกษาทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีกระบวนการที่จะช่วยการดำเนินงานของโรงเรียน และไม่ว่าสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรงานวิชาการก็จะเดินหน้าและพัฒนาต่อไป ทำให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี สามารถตอบคำถามของสังคมได้ทุกด้าน กิจกรรมทางวิชาการในโรงเรียนจะเป็นกลไกสำคัญในการสร้างเยาวชนของชาติ ให้มีคุณภาพมาตรฐาน สามารถประยุกต์ความรู้ที่ได้รับในชีวิตประจำวันและอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ตามความเหมาะสมกับบริบทของแต่ละบุคคลและชุมชน และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชนรุ่นต่อไปได้

มธุรสณี กวางทอง (2551) ได้ให้ความหมายและความสำคัญของงานวิชาการว่าการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียน หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพและให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนเป็นหลัก ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

ศุภิณี สุวรรณศรี (2554) ได้ให้ความหมายและความสำคัญของงานวิชาการว่าเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาในสถานศึกษา มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษา จะพิจารณาจากผลงานทางด้านวิชาการ ส่วนงานอื่นเป็นการสนับสนุนให้งานวิชาการประสบความสำเร็จ

สมสกุลวีร์ นุกันหา (2553) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจสำคัญของทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ต้องประสานและร่วมมือกันพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพ และให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ส่งผลให้ผู้เรียนนั้นได้รับการพัฒนาตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

ทรงศักดิ์ สิงหนสาย (2556) ได้ให้ความหมายของคำว่า การดำเนินงานวิชาการในโรงเรียน หมายถึง การดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลลัพท์ที่ดี มีประสิทธิภาพและให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนเป็นหลัก ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

จากการศึกษาความหมายและความสำคัญของงานวิชาการ สามารถสรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาให้ได้ผลลัพท์ที่ดี มีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่งจะให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

2. การปฏิบัติงานวิชาการ

การปฏิบัติงานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญ เพราะคุณภาพของผู้เรียนขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติงานวิชาการของสถานศึกษาในด้านหลักสูตรการเรียนการสอน และส่วนประกอบอื่น ๆ ของงานวิชาการเป็นหลัก ซึ่งได้มีผู้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการและกล่าวถึงไว้หลายท่าน ดังนี้

กิตติมา ปรีดาติลก (2532) ได้กล่าวว่า การปฏิบัติงานวิชาการ หมายถึง กิจกรรมในสถานศึกษาเกี่ยวกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาหลักที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม รวมถึงอบรมศีลธรรมจรรยา และความประพฤติของผู้เรียนเพื่อให้เป็นคนดี

องค์การ อินทรมพรรษ์ (2537) กล่าวว่า การปฏิบัติงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญ ของโรงเรียน โรงเรียนจะดีหรือไม่ดีขึ้นอยู่กับงานวิชาการของโรงเรียน จุดมุ่งหมายของงานวิชาการอยู่ที่การสร้างผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรมและคุณสมบัติที่ต้องการ งานวิชาการจึงไม่ได้อยู่ที่การสร้างผู้เรียนให้อ่านออก เขียนได้ คิดเลขได้เท่านั้น แต่ยังต้องสามารถปรับตัวในสังคม มีคุณธรรม มีความขยันหมั่นเพียร มีความรู้ในการประกอบอาชีพ ตามอัตภาพและเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย งานวิชาการจึงเน้นการสร้าง ความมั่นคงในอาชีพ ความสำเร็จในชีวิตของพลเมืองแต่ละคน และของส่วนรวม

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543) ได้กล่าวว่า การปฏิบัติงานวิชาการเป็นงานหลัก ของการบริหารสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษามีความเกี่ยวข้องกับบุคลากร ของสถานศึกษาทุกระดับ ทั้งที่เกี่ยวข้องในทางตรงและทางอ้อม โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องใช้เวลาในการบริหารงานวิชาการให้มากที่สุด

จันทร์ธานี สงวนนาม (2545) ได้กล่าวว่า การปฏิบัติงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญ ของการบริหารโรงเรียนและเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการบริหารการศึกษา ที่ผู้บริหารควรให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ส่วนการบริหารงานด้านอื่นถึงแม้จะมีความสำคัญ แต่ก็ยังเป็นเพียงส่งเสริมให้งานวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทหน้าที่ในการบริหาร จะต้องสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุผลของหลักสูตร

อานันตยา คาชมภู (2551) ได้กล่าวว่า การปฏิบัติงานวิชาการเป็นการดำเนินงาน ที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของสถานศึกษา เป็นหัวใจของการศึกษาสัดส่วนปริมาณงานต่าง ๆ ในสถานศึกษาก็จะมีงานวิชาการเป็นอันดับแรก การดำเนินงานวิชาการเป็นงานที่

ผู้บริหารจะต้องถือเป็นภารกิจหลักต้องให้ความเอาใจใส่และใช้ความรู้ความสามารถเป็นพิเศษ

สรุปได้ว่า การปฏิบัติงานวิชาการ หมายถึง งานที่เป็นหัวใจหลักในสถานศึกษา ที่แสดงให้เห็นคุณภาพและมาตรฐานของผู้เรียนและสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญให้มากที่สุด จะต้องสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตร โดยจะต้องมีการวางแผนเพื่อให้เกิดคุณภาพ ในการปฏิบัติงาน ตลอดจนติดตามและประเมินผลเพื่อทำการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

3. ขอบข่ายงานวิชาการ

ขอบข่ายงานวิชาการ ได้มีผู้ให้ความสนใจได้กล่าวถึงไว้หลายท่าน ดังต่อไปนี้
 กรมส่งเสริมการศึกษานานาชาติ (2547) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารวิชาการ ประกอบด้วย 9 ประการดังนี้

1. การบริหารหลักสูตร เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง ระดับชาติและจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
2. การบริหารการเรียนการสอน เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์ กำหนด กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยมีความสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา
3. การบริหารการประเมินผล เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์มาตรฐาน การเรียนรู้ กำหนดวิธีการและเครื่องมือที่จะใช้ในการตรวจสอบผลการเรียนรู้ รวมทั้ง พัฒนาการของผู้เรียนว่าบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรหรือไม่เพียงใด และการจัดทำหลักฐาน ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน
4. การบริหารการนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการช่วยเหลือดูแล แก้ไข และส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน โดยกำหนดผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศ วิธีการนิเทศ และเวลาในการนิเทศ
5. การบริหารการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการเป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการ วิเคราะห์ความรู้ความสามารถ การมอบหมายงาน การพัฒนาบุคลากรให้มีสมรรถนะ ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
6. การบริหารการวิจัยและพัฒนา เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้
7. การบริหารโครงการทางวิชาการอื่น ๆ เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมความรู้ความสามารถทางวิชาการแก่ผู้เรียน

8.การบริหารระบบข้อมูลและสารสนเทศทางวิชาการเป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการรวบรวม จัดทำข้อมูลและสารสนเทศให้เป็นระบบ เพื่อวางแผนพัฒนาและกำกับติดตาม การพัฒนาสถานศึกษา

9.การบริหารการประเมินผลงานทางวิชาการของสถานศึกษา เป็นการประเมินผลงานทางวิชาการโดยภาพรวมของสถานศึกษาประกอบด้วย การประเมินก่อน ประเมินระหว่าง ดำเนินงาน และประเมินหลังการดำเนินงาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) ได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจ การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานสำหรับการบริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุวองค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

ขอบข่ายและภารกิจการบริหารงานวิชาการตามหลักเกณฑ์และวิธีการกระจาย อำนาจและการจัดการศึกษาตามโครงสร้างการปฏิบัติงานวิชาการของโรงเรียน มีรายละเอียด ดังนี้

1. งานการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบทบาท และหน้าที่ของสถานศึกษาไว้ 4 ประการดังนี้

1.1 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นของตนเองโดย

1.1.1 จัดให้มีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรขึ้นใช้เองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และเป็นต้นแบบให้กับโรงเรียนอื่น

1.1.2 จัดทำหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

1.1.3 จัดให้มีวิชาต่าง ๆ ครบถ้วนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของกระทรวงศึกษาธิการ

1.1.4 เพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาให้เจาะลึกมากขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ได้แก่ การศึกษาด้านศาสนา ดนตรี นาฏศิลป์ กีฬา อาชีวศึกษา การศึกษาที่ส่งเสริมความเป็นเลิศ ผู้บกพร่อง ผู้พิการ และการศึกษาทางเลือก

1.1.5 เพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคมและโลก

1.2 สถานศึกษาสามารถจัดทำหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ การสอนและอื่น ๆ ให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนตามกลุ่มเป้าหมายพิเศษ

1.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาให้ความเห็นชอบหลักสูตรสถานศึกษา

1.4 นิเทศ ติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา และรายงานผลให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารับทราบ

2. งานการจัดการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษาไว้ 7 ประการ ดังนี้

2.1 จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้ตรงกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยพิจารณาถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2.2 ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการการพบเจอสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา

2.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ฝึกให้สามารถทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

2.4 จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน อีกทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกรายวิชา

2.5 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ อีกทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ นอกจากนี้ผู้สอนและผู้เรียนจะได้เรียนรู้ไปพร้อมกันจาก สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ

2.6 จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา มีการประสานความร่วมมือกับ ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

2.7 ศึกษาค้นคว้าพัฒนารูปแบบหรือออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ก้าวหน้า เพื่อเป็นผู้นำการจัดกระบวนการการเรียนรู้ เพื่อเป็นต้นแบบให้กับสถานศึกษาอื่น

3. งานการพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาไว้ 4 ประการ ดังนี้

3.1 จัดให้มีแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายทั้งภายในภายนอกสถานศึกษา ให้เพียงพอเพื่อสนับสนุนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองกับการจัดกระบวนการเรียนรู้

3.2 จัดระบบแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น พัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ จัดให้มีห้องสมุดหมวดวิชา ห้องสมุดเคลื่อนที่ มุมหนังสือ ในห้องเรียน ห้องพิพิธภัณฑ์ ห้องมัลติมีเดีย ห้องคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ศูนย์วิชาการ ศูนย์วิทยบริการ สวนสุขภาพ สวนวรรณคดี และสวนหนังสือ

3.3 จัดระบบข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนของสถานศึกษาของตนเอง เช่น จัดเส้นทาง/แผนที่และระบบการเชื่อมโยงเครือข่าย ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดสถานศึกษา พิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3.4 ส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ ทั้งในและนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และนิเทศ กำกับติดตาม ประเมิน และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

4. งานการวัดและประเมินผล และการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษาไว้ 8 ประการ ดังนี้

4.1 กำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยให้สอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศ

4.2 จัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา

4.3 วัดผล ประเมินผล เทียบโอนประสบการณ์ผลการเรียน และอนุมัติผลการเรียน

4.4 จัดให้มีการประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้น และจัดให้มีการซ่อมเสริมกรณีที่มีผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน

4.5 จัดให้มีให้การพัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินผล

4.6 จัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผลและประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนเพื่อใช้ในการอ้างอิง ตรวจสอบ และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน

4.7 ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติผลการประเมิน การเรียนด้านต่าง ๆ รายปี/รายภาค และตัดสินผลการเรียนการผ่านช่วงชั้น และจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.8 การเทียบโอนผลการเรียนเป็นอำนาจของสถานศึกษาที่จะแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการได้แก่คณะกรรมการเทียบระดับการศึกษาทั้งในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัย คณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียน และเสนอคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการพร้อมทั้งให้ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติการเทียบโอน

5. งานการนิเทศการสอน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา ไว้ 3 ประการ ดังนี้

5.1 สร้างความเข้าใจให้แก่ครูและผู้เกี่ยวข้องให้ได้ทราบถึงกระบวนการนิเทศภายใน ว่าเป็นกระบวนการทำงานร่วมกัน ที่ใช้เหตุผลการนิเทศเป็นการพัฒนาปรับปรุงวิธีการทำงานของแต่ละบุคคลให้มีคุณภาพ การนิเทศเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร เพื่อให้ทุกคนเกิดความมั่นใจว่าปฏิบัติได้ถูกต้อง ก้าวหน้าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

5.2 จัดการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ทัวถึงและต่อเนื่องเป็นระบบ และกระบวนการ

5.3 จัดระบบนิเทศภายในสถานศึกษาให้เชื่อมโยงกับระบบนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

6. งานการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษาไว้ 4 ประการ ดังนี้

6.1 กำหนดนโยบายและแนวทางการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการทำงานของผู้เรียน ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา

6.2 พัฒนาครูและผู้เรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับ การพัฒนาการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นสำคัญในการเรียนรู้ที่มีซับซ้อนทำให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด การจัดการในการหาเหตุผลมาใช้ในการตอบปัญหา การรวบรวมความรู้แบบสหวิทยาการและการเรียนรู้ในปัญหาที่ตนสนใจ

6.3 พัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการวิจัย

6.4 รวบรวมและเผยแพร่ผลงานวิจัยเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมทั้งสนับสนุนให้ครูนำผลงานวิจัยมาพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

สรุปได้ว่า ขอบข่ายงานวิชาการในสถานศึกษาเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ตามจุดมุ่งหมายและความคาดหวังของหลักสูตร ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพการปฏิบัติงาน วิชาการของโรงเรียน ตามโครงสร้างการปฏิบัติงานวิชาการที่มีขอบข่าย การปฏิบัติงาน 6 งาน คือ งานพัฒนาหลักสูตร งานการจัดการเรียนรู้ งานการพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ งานการวัด และประเมินผล งานการนิเทศการสอน และงานการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

1. งานการพัฒนาหลักสูตร

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร คือ การดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยมีการเตรียมการ เกี่ยวกับหลักสูตร ได้แก่ การวางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร โดยการตรวจสอบหลักสูตรแม่บท ก่อนนำไปใช้ การประชาสัมพันธ์หลักสูตร และการเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ เช่น บุคลากร อาคารสถานที่ งบประมาณ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ การจัดทำโครงการสอน

ชนันท์ ธาตุทอง (2552) ให้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร เป็นกระบวนการ วางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมาย และเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นการประเมินผลการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน ว่าบรรลุ ตามจุดมุ่งหมายและเป้าประสงค์หรือไม่ เพื่อผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบจะได้รับทราบ และคิดแก้ไข ปรับปรุงในลำดับต่อไป ดังนั้นหลักสูตรที่ดี และเหมาะสม จึงจำเป็นจะต้องมีการพัฒนาอยู่ เสมอ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย สังคม สภาพเศรษฐกิจ การเมือง และการปกครอง ตลอดจนความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่าง ๆ

วิวัฒน์ ทองปัญญา (2556) ได้ให้ความหมายการพัฒนาหลักสูตร คือ การวางแผนการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการ พัฒนา ทั้งในด้านความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมุ่งหวังให้เกิดความเจริญ อกงามในด้านต่าง ๆ แก่ผู้เรียน ทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ และสังคม

จิตมา วรณศรี (2557) การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง กับการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติ มีคุณลักษณะตามที่คาดหวัง ได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ปัญหาความต้องการของท้องถิ่น เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา กำหนด สาระการเรียนรู้ที่จำเป็นและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น กำหนดแนวทางจัด ประสบการณ์หรือกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะตาม จุดมุ่งหมายของหลักสูตร รวมไปถึงการกำหนดแนวทางในการวัดและประเมินผลเพื่อตรวจสอบ

ว่าผู้เรียนมีคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมากขึ้นเพียงใด และการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติจริง โดยการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

จากการศึกษาความหมายของงานการพัฒนาหลักสูตร สามารถสรุปความหมายงานการพัฒนาหลักสูตร คือ การดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ หรือกระบวนการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ที่ให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามความมุ่งหมาย และจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำ เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมาย กำหนดโครงสร้าง วิเคราะห์มาตรฐานตัวชี้วัด ออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทั้งในด้านความรู้ พฤติกรรม ความสามารถที่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงตามความมุ่งหมาย และจุดประสงค์ที่กำหนด รวมทั้งการประเมินและการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

2. งานการจัดการเรียนรู้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544) ได้ให้ความหมายการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพ ได้แก่ การจัดทำแผนการสอน การจัดตารางสอน การจัดครูเข้าสอน การสอนซ่อมเสริม การจัดคู่มือด้านวิชาการ การจัดทำคู่มือผู้เรียน และการจัดห้องศูนย์ควบคุมการเรียนการสอน การพัฒนาครู การปรับปรุงการเรียนการสอน สถานศึกษาดูแนวทางปฏิบัติงาน เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาของตน โดยพิจารณาจากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

ทิตินา แคมมณี (2548) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการจัดการเรียนกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเหมาะสมกับวุฒิภาวะและความสนใจ สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิดได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้อย่างกว้างขวาง และส่งเสริมการนำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้กิจกรรมนั้น สามารถให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี ถ้ากิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมที่ส่งผลต่ออารมณ์ ความรู้สึกของผู้เรียนโดยตรง ก็จะช่วยช่วยให้การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียนมากขึ้น กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีลักษณะดังกล่าว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการรอบด้านของบุคคล ทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคมและอารมณ์ โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้

จิตมา วรรณศรี (2557) ได้ให้ความหมายการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งมีกิจกรรมที่หลากหลายเน้นผู้เรียนให้มีบทบาท

สำคัญในการปฏิบัติกิจกรรม ฝึกทักษะการคิด การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกับเพื่อน การค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง สอดแทรกและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ รวมทั้งการดำเนินโครงการและกิจกรรมเสริมหลักสูตรอื่น ๆ เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งถือเป็นขั้นตอนสำคัญของการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรที่จะส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน และคุณภาพการศึกษา

จากการทำงานจัดการเรียนรู้ สามารถสรุปความหมายงานจัดการเรียนรู้ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ที่มีกิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดเตรียมองค์ประกอบพื้นฐานที่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่หลากหลายที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนให้มีพัฒนาการรอบด้าน ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา สังคมและอารมณ์ โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้

3. งานการพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้

พัชรินทร์ สมมุติ (2550) ได้ให้ความหมายงานการพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ มีความสำคัญอย่างยิ่งช่วยในการเรียนการสอนของครูให้ดำเนินไปได้ด้วยดี ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีตามกระบวนการต่าง ๆ ที่หลักสูตรต้องการ ดังนั้นต้องเข้าใจเกี่ยวกับการเลือกใช้สื่อที่มีความหลากหลายตามความจำเป็น และตามความเหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

จิตมา วรณศรี (2557) ได้ให้ความหมายการพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ คู่มือ ชุดการสอน วิดีทัศน์ คอมพิวเตอร์ หรืออื่น ๆ เพื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รวมถึงการพัฒนาหรือการจัดเตรียมแหล่งเรียนทั้งในและนอกสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

ธเนศ สุนทรนันท์ (2552) ได้ให้ความหมายสื่อการเรียนการสอน เป็นวัสดุ อุปกรณ์ หรือสิ่งต่าง ๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น และช่วยให้กระบวนการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะในการจัดการเรียนการสอนครูผู้สอนควรเตรียมสื่อการเรียนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น สิ่งพิมพ์หรือสื่อที่ไม่ใช่สิ่งพิมพ์ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากสื่อเหล่านั้น และทำให้การเรียนการสอนไม่เกิดการติดขัด ทำให้ผู้เรียนสามารถสรุปความคิดรวบยอดได้ด้วยตนเอง

จากการทำงานการพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ สามารถสรุปได้ว่า สื่อและแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินการที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนการสอนซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน ครูต้องเลือกใช้สื่อ

ที่มีความหลากหลายตามความจำเป็นให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสถานศึกษาต้องจัดอบรมส่งเสริมครูเพื่อผลิตสื่อ ประเมิน ปรับปรุงพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมผู้เรียนเต็มศักยภาพ

4. งานการวัดและประเมินผล

ปรียาพร วงศ์อนุตโรจน์ (2546) ได้กล่าวว่า การวัดเป็นกระบวนการกำหนดตัวเลขให้กับวัตถุหรือบุคคลตามวัตถุประสงค์และเปรียบเทียบความแตกต่างที่ปรากฏในวัตถุที่จะวัด การประเมินผล เป็นการตัดสินเกี่ยวกับคุณภาพ คุณค่าของความจริงและการกระทำ บางครั้งขึ้นอยู่กับวิธีการวัดเพียงอย่างเดียว เช่น คะแนนการทดสอบ แต่โดยทั่วไปแล้วจะเป็นการรวมกันของการวัดหลาย ๆ อย่าง โดยอาศัยข้อมูลหรือรายละเอียดจากการสังเกต การตรวจสอบประสิทธิภาพ สัมภาษณ์หรือทดสอบเพื่อประกอบการพิจารณา

บุญชม ศรีสะอาด (2556) ได้กล่าวว่า การวัดเป็นกระบวนการวัดคุณลักษณะของคน สัตว์ สิ่งของ หรือสิ่งที่เป็นนามธรรม จำเป็นต้องมีเครื่องมือในการตรวจสอบเพื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่จะกำหนดปริมาณหรือจำนวนของลักษณะนั้นแล้วได้ค่าเป็นตัวเลขหรือตัวเลขที่แสดงปริมาณ โดยมีหน่วยวัดแสดงระดับหรือปริมาณที่มี ส่วนการประเมินผลเป็นการแสวงหาข้อมูลเชิงปริมาณในรูปแบบตัวเลขหรือตัวเลข เมื่อนำค่าที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานของผู้ประเมินแล้วจะมีการประมาณราคาของลักษณะนั้น

จิตมา วรณศรี (2557) การวัดและประเมินผล หมายถึง การดำเนินการที่เกี่ยวข้อง การเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างการสอนและหลังการสอนเพื่อการประกอบ ตัดสินใจว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ และลักษณะที่ต้องการนั้นสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาผู้เรียนมากน้อยเพียงใด? โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลายสอดคล้องกับสภาพจริงและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ โดยการสร้างเครื่องมือรวบรวมหรือวัดข้อมูลที่สอดคล้องกับเนื้อหาและลักษณะที่ต้องการวัด เช่น รูปแบบการสังเกตพฤติกรรม แบบฟอร์มรายการตรวจสอบการทดสอบ

จากการศึกษางานการวัดและประเมินผล สามารถสรุปได้ว่า งานการวัดและประเมินผล เป็นกระบวนการพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับคุณภาพคุณค่าในสิ่งที่วัดเชิงปริมาณ ในรูปของจำนวน หรือตัวเลข เมื่อนำค่าที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐานของผู้ประเมินแล้ว จะตีค่าราคาของคุณลักษณะนั้น ๆ ออกมา มีการเก็บข้อมูลที่หลากหลายตรงตามสภาพจริงและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ โดยการสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลหรือเครื่องมือวัดผลที่มีความสอดคล้องครอบคลุมเนื้อหาและคุณลักษณะที่ต้องการวัด อาทิ แบบสังเกตพฤติกรรม แบบตรวจสอบรายการแบบทดสอบ เป็นต้น ซึ่งสถานศึกษาต้องมี

การกำหนดระเบียบ มีการพัฒนา มีการจัดทำสารสนเทศและการจัดทำรายงานการวัดและประเมินผล

5. งานการนิเทศการศึกษา

ปรียาพร วงศ์อนุตโรจน์ (2546) ได้ให้ความหมายของงานการนิเทศว่าการนิเทศ หมายถึง กระบวนการบริหารการศึกษาซึ่งให้ถึงความช่วยเหลือและความร่วมมือกับครูและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการสอนของครู และเพิ่มคุณภาพของผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษา การนิเทศเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นปรัชญาที่แสวงหาความจริง ความรู้ และคุณค่าในสิ่งต่าง ๆ เป็นศิลปะที่ต้องใช้เทคนิคและมนุษยสัมพันธ์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น การประสานงาน การมีส่วนร่วมส่วนบุคคล การบริหารงานในระบบประชาธิปไตย

จิตมา วรณศรี (2557) การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการติดตามและช่วยแนะนำ ส่งเสริมและสนับสนุนครูและบุคลากรในสถานศึกษา ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่และความรับผิดชอบได้สำเร็จ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้บังคับบัญชาควรจัดทำแผนกำกับดูแล ดำเนินการกำกับดูแลการดำเนินงาน ซึ่งจะช่วยให้การบริหารงานวิชาการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

อภิเชษฐ์ วัฒนวรกุลเลิศ (2552) ได้ให้ความหมายการนิเทศการสอนว่าเป็นกระบวนการทำงานของผู้บริหาร หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายในการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการทำงานของครูและบุคลากรเพื่อให้ได้มาซึ่งผลสัมฤทธิ์สูงสุดในการเรียนการสอนของผู้เรียน จากการศึกษาความหมายงานการนิเทศการศึกษา สามารถสรุปได้ว่างานการนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการติดตามและช่วยเหลือนำ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาศึกษา การศึกษา เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครู และเพิ่มคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษา การนิเทศถือเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นปรัชญาที่แสวงหาความจริง ความรู้ และคุณค่าในสิ่งต่าง ๆ ต้องอาศัยเทคนิควิธีการและมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น การติดต่อประสานงาน การมีส่วนร่วมของบุคคล ในการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาในการทำงานของครูและบุคลากร เพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนการสอนของผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาควรมีการดำเนินการนิเทศที่เป็นระบบ โดยแต่งตั้งคณะกรรมการการวางแผนการดำเนินการนิเทศ การประเมินและการสรุปผลการนิเทศ

6. งานการวิจัยการพัฒนาการเรียนรู้

ปราโมทย์ ธิศรี (2551) ได้ให้ความหมายงานการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ หมายถึง เป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการของสถานศึกษา สร้างครูให้เป็นผู้นำทางวิชาการและยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูให้มีความน่าเชื่อถือ และเป็นที่ยึดถือของพ่อแม่ ชุมชน และสังคม อีกทั้งยังช่วยพัฒนาความรู้ของตนเองอีกด้วย พัฒนาระบบการจัดการเรียน การสอนให้มีประสิทธิภาพและทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้เป็นอย่างดี

จิตมา วรณศรี (2557) ได้ให้ความหมายการวิจัยเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาและพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้มากขึ้น หรือมีลักษณะและพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ โดยเริ่มจากปัญหาที่พบในการจัดการ การเรียนรู้หรือการใช้ข้อมูลจากการวัดและประเมินผลการเรียนรู้มาวิเคราะห์ปัญหา เพื่อกำหนด แนวทางใหม่ในการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียนอันจะนำไปสู่การวางแผนการปรับปรุงการจัดการ การเรียนรู้

วงศ์จันทร์ แก้วศรีนวล (2557) ได้ให้ความหมายการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษา หมายถึง การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูทบทวนวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน หลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การใช้สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน การรวบรวม การเผยแพร่ ผลงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การศึกษาความหมายงานการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สามารถสรุปได้ว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหา และการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ และเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ ให้สถานศึกษา สร้างครูให้เป็นผู้นำทางด้านวิชาการสามารถเผยแพร่ผลงานวิจัย นวัตกรรม ในการแก้ปัญหา เพื่อเป็น การยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูให้เป็นที่น่าเชื่อถือ และเป็นที่ยึดถือ ต่อผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ซึ่งสถานศึกษาควรมีการจัดอบรมการทำวิจัย ส่งเสริมการสร้าง ทดลอง ประเมินการใช้นวัตกรรม ส่งเสริมการแสดงผลงานวิจัยและสรุปผลการวิจัย

การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active learning)

1. ความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning)

ปรียานุช พรหมภาสิต (2559) ได้ให้ความหมายไว้ว่า Active Learning คือ เป็นกระบวนการสอนและการเรียนรู้ที่เน้นการจัดการเรียนรู้ผ่านเทคนิคที่หลากหลาย ให้ ความสนใจกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและ ผู้เรียน และผู้เรียนเองเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และใช้การสนทนาแลกเปลี่ยน

ความรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองและสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ได้ บทบาทของครูเป็นเพียงวิทยากรเท่านั้น และเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมเพียงผู้เดียวในชั้นเรียน

เชิดศักดิ์ ภัคดีวิโรจน์ (2556) ได้ให้ความหมายว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ แทนที่จะเป็นผู้รับข้อมูลเพียงผู้เดียว เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้โอกาสผู้เรียนได้โต้ตอบกับครูและเพื่อนในชั้นเรียน และสร้างองค์ความรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติระหว่างการเรียนการสอนผ่านการเขียน การพูด การฟัง และการอ่าน และการอภิปรายและการไตร่ตรอง

จิรภา อรรถพร (2555) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การเรียนรู้เชิงรุกเป็นกระบวนการเรียนรู้และการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้การพูด การฟัง การอ่าน การคิด การเขียน และการแสดงความคิดเห็นในการทำกิจกรรม ประกอบด้วยวิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่หลากหลาย ซึ่งส่งผลให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน และสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองอย่างมีความหมาย

ไพศาล บรรจสุวรรณ์ (2561) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนโต้ตอบกับการสอนและการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนพัฒนากระบวนการคิดขั้นสูงโดยการคิด วิเคราะห์ ประเมินผล และสร้างสรรค์ ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะฟัง อ่าน เขียน และถามคำถามจากความสงสัย มีการอภิปรายและการลงมือปฏิบัติร่วมกัน โดยคำนึงถึงความรู้และความต้องการเดิมของผู้เรียนเนื่องจากผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้

สถาพร พฤษภูมิกุล (2558) ได้ให้ความหมายว่า Active Learning เป็นกระบวนการบริหารจัดการการเรียนรู้ตามแนวคิดความคิดสร้างสรรค์ทางปัญญา (Constructivism) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้หรือสร้างองค์ความรู้ภายในตนเองด้วยการทำงานจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ มีครูคอยชี้แนะ ชูใจ หรืออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเรียนรู้การคิดขั้นสูงเกี่ยวข้องกับการให้ผู้เรียนวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินสิ่งที่พวกเขาได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้มีความหมายและสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มนตรี ศิริจันทร์ชื่น (2554) ได้กล่าวถึงความหมายของ Active Learning คือ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องมีโอกาสทำมากกว่าการฟังหรือการอ่าน เป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนตอบและวิเคราะห์ปัญหา นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนใช้กระบวนการ

คิดขั้นสูงในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล ผู้เรียนจะเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ได้รับความรู้มาเป็นการมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้

Meyer and Jones (1993) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นโอกาสให้ผู้เรียนได้พูด ฟัง อ่าน เขียน และแสดงความคิดเห็นขณะดำเนินกิจกรรมในกระบวนการแก้ไขปัญหา การอภิปรายกลุ่มย่อยแบบไม่เป็นทางการ สถานการณ์จำลอง กรณีศึกษา การแสดงบทบาทสมมติ และกิจกรรมอื่น ๆ ที่ผู้เรียนจะต้องประยุกต์สิ่งที่ได้เรียนรู้ในการทำกิจกรรมดังกล่าวด้วย

Felder and Brent (2009) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้เชิงรุกว่า เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนทุกคนในห้องเรียนได้ทำมากกว่าฟังและจดบันทึก

McKinney (2010) ได้ให้ความหมายการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่า หมายถึง เทคนิคที่ผู้เรียนทำมากกว่าเพียงแค่การฟังบรรยาย โดยผู้เรียนจะได้ค้นพบในสิ่งที่ทำรวมถึงการประมวลผลและการประยุกต์ใช้ข้อมูล

จากความหมายของการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยเทคนิคที่หลากหลาย โดยการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูงที่ผ่านทักษะ การฟัง อ่าน คิด และเขียนและแสดงความคิดเห็นระหว่างลงมือปฏิบัติโดยครูเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำต่าง ๆ ทำให้เกิดกระบวนการเรียนที่สนุกและท้าทาย และผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยคำนึงถึงความรู้เดิมที่ถูกต้อง ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

2.1 Active Learning ส่งเสริมเสรีภาพในการคิดและการกระทำในหมู่ผู้เรียนและการคิดเชิงวิพากษ์ และความคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนจะมีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง และมีการใช้วิพากษ์วิจารณ์สัญชาตญาณในการคิดและการตัดสินใจในการทำกิจกรรมนั้น มุ่งสร้างผู้เรียนให้เป็นผู้ควบคุมทิศทางการเรียนรู้และค้นหารูปแบบการเรียนรู้ของตนเอง เพื่อเป็นนักคิด รู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง (Metacognition) ดังนั้น Active Learning จึงเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง (Higher Order Thinking) ในการคิดเชิงวิพากษ์ การวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การประเมินผล การตัดสินใจ การทำและความคิดสร้างสรรค์

2.2 Active Learning สนับสนุนและส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มจะนำไปสู่ความสำเร็จโดยรวม

2.3. Active Learning ทำให้ผู้เรียนทุ่มเทให้กับการเรียนรู้ แรงจูงใจในการเรียน ทำให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้และความสามารถ เมื่อผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างแข็งขัน ในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ผ่านการใช้กิจกรรมหลากหลายที่ครูเตรียมไว้ ผู้เรียนเลือกเรียนรู้ กิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจ และความสามารถของตนเอง มีความรับผิดชอบและทุ่มเท เพื่อให้บรรลุความสำเร็จ

2.4 Active Learning ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สร้างการพัฒนาเชิงบวกสำหรับผู้เรียนทั้งสอง และครูปรับการเรียนการสอน ผู้เรียนจะมีโอกาสเลือกใช้ความถนัด ความสนใจ และความสามารถที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับแนวคิด Multiple Intelligence ซึ่งจะแสดงตัวตนและศักยภาพของตนเอง ส่วนครูต้องทราบแนวทางนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุกตามนโยบายลดเวลาเรียนและเพิ่มเวลาการเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนบทบาท แสวงหาวิธีการทำกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อช่วยเสริมศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน สิ่งเหล่านี้ จะทำให้ครูมีทักษะในการสอน และมีความเชี่ยวชาญในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ คือ การพัฒนาตนเองและการพัฒนางาน และพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน

2.5 กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) สามารถรักษาผลการเรียนรู้ ให้คงทนและยาวนานกว่ากระบวนการเรียนรู้แบบพาสซีฟ เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้ แบบแอคทีฟสอดคล้องกับทำงานของสมองที่เกี่ยวข้องกับความจำ ซึ่งสามารถรวบรวมได้จาก สิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน อาจารย์ และสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ ผ่านการฝึกฝนจริงจะสามารถเก็บความทรงจำไว้ในระบบความจำระยะยาว ทำให้ผลการเรียนรู้ คงอยู่ในปริมาณที่มากขึ้น และระยะยาว

3. บทบาทของครูกับ Active Learning

ณัชนัน แก้วชัยเจริญกิจ (2550) ได้กล่าวว่า ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นผู้ อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คือ 1) จัดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน การสอน กิจกรรมจะต้องสะท้อนถึงความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนและเน้นการนำไปใช้ ประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียน 2) สร้างบรรยากาศการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และการเจรจาโต้ตอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน 3) จัดกิจกรรม การเรียนการสอนให้มีความคล่องตัว ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมและส่งเสริมให้ ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ 4) จัดสภาพการเรียนรู้แบบร่วมมือส่งเสริมให้เกิด การร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน 5) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ท้าทาย และให้โอกาสผู้เรียน

ได้รับวิธีการสอนที่หลากหลาย 6) วางแผนเวลาในการจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจนทั้งใน ส่วนของเนื้อหาและกิจกรรม 7) ผู้สอนต้องใจกว้าง ยอมรับในความสามารถในการแสดงออกและ ความคิดของผู้เรียน

นอกจากนี้ผู้สอนยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะผู้เรียนในด้านการประเมิน ค่าจากสิ่งที่ได้พบเจอ การเจรจาต่อรอง การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การทำงานอย่างอิสระ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น การมีส่วนร่วมและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อ การเรียนรู้ หากผู้สอนได้แสดงบทบาทที่เหมาะสม ก็จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น

สถาพร พุทธิพิฏฐ (2555) ได้กล่าวว่า บทบาทของผู้เรียนที่มีต่อ Active Learning ผู้เรียนควรมีโอกาสแสดงออกทั้งการพูด การฟัง การอ่าน การเขียน และการไตร่ตรองเนื้อหา ของวิชาที่เรียน จากการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากกว่าการฟัง บรรยาย ครูให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดความรู้ที่น้อยลง เน้นการพัฒนาทักษะของผู้เรียน มากขึ้น ครูให้ผู้เรียนใช้การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ และสื่อนวัตกรรม เพื่อให้บรรลุถึง การคิดเชิงวิเคราะห์ระดับสูง โดยเน้นที่บทบาทของผู้เรียนในการค้นพบคุณค่าและคุณค่า ของตนเอง

4. ขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning

Baldwin and Williams (1988) ได้เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active Learning) ไว้ 4 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นเตรียมพร้อม เป็นขั้นที่ผู้สอนนำผู้เรียนเข้าสู่เนื้อหา โดยการสร้างแรงจูงใจ ให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการอยากที่จะเรียนรู้ในลำดับต่อไป

2. ขั้นปฏิบัติงานกลุ่ม เป็นขั้นที่ผู้สอนให้ผู้เรียนเข้ากลุ่มย่อย เพื่อทำงานร่วมกัน และสรุปความคิดเห็นของกลุ่ม อีกทั้งต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างกลุ่มอื่น ๆ โดยที่ผู้สอน ต้องเสริมข้อมูลให้สมบูรณ์

3. ขั้นประยุกต์ ใช้เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัด หรือทำแบบทดสอบหลังเรียน

4. ขั้นติดตามผล เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าอิสระเพิ่มเติม โดยจัดทำเป็นรายงาน หรือผู้เรียนเขียนบันทึกประจำวัน และให้ผู้เรียนเขียนสรุปความรู้ที่ได้รับในคาบเรียน

ศักดา ไชกิจภิญโญ (2555) ได้กล่าวว่า เราสามารถประยุกต์การสอนแบบบรรยาย ให้เป็น Active Learning ได้ ด้วยวิธีการดังนี้

1. เริ่มการสอนด้วย Advance Organizer (AO) 3-5 นาที โดยการแสดงให้เห็นถึง ความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาที่จะบรรยายกับสิ่งที่ผู้เรียนมีพื้นฐานอยู่ก่อนแล้ว พร้อมทั้งระบุ

โครงสร้างเนื้อหา แนวคิด ประเด็นหลักในการบรรยาย ผู้เรียนจะเห็นความสำคัญทำให้อยากเรียนรู้ เรื่องนั้นมากขึ้น

2. บรรยายเนื้อหา (10-15 นาที) ตามด้วย Collaborative activities (CA) 3-4 นาที ปกติผู้สอนบรรยายมักจะสอนติดต่อกันเป็นเวลานานซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเฉื่อย ไม่กระตือรือร้น การเรียนรู้ ของผู้เรียน

3. ผู้เรียนสรุปเนื้อหาที่เรียนด้วยตนเอง individual Summaries (IS) 4-5 นาที ผู้สอน ให้ผู้เรียนสรุปความเข้าใจของตนเอง โดยที่เขียนใจความสำคัญของเนื้อหาเพียงประโยคเดียว ลงในแผ่นกระดาษ และแลกเปลี่ยนกับเพื่อนอ่าน หรือผู้สอนอาจจะสุ่มให้ผู้เรียนมาอ่านหน้าชั้น

5. ลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2553) ได้อธิบายถึงลักษณะสำคัญของการจัดการเรียน การสอนแบบเชิงรุก ดังนี้

1. เป็นวิธีการสอนที่พัฒนาศักยภาพของสมอง ทั้งการคิด การแก้ปัญหา และการประยุกต์ความรู้ในชีวิตประจำวัน
2. เป็นวิธีการสอนที่ให้โอกาสผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ให้เกิด ประโยชน์สูงสุด
3. ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดระบบการเรียนรู้ของตนเอง
4. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ สร้างปฏิสัมพันธ์และความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน
5. ผู้เรียนเรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน มีวินัยในการทำงานและแบ่งหน้าที่ รับผิดชอบ
6. เป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้อ่าน พูด ฟัง และคิดอย่างลึกซึ้ง ผู้เรียนจัดระบบการเรียนรู้ของตนเอง
7. เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นทักษะการคิดขั้นสูง
8. เป็นกิจกรรมที่ให้โอกาสผู้เรียนบูรณาการข้อมูลและหลักการในการสร้างสรรค์ แนวคิด
9. ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยการความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝน ด้วยตนเอง
10. ความรู้มาจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้และสรุปการทบทวน ของผู้เรียน

Bonwell and Eison (1991) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย ลักษณะโดยสรุปดังนี้

1. การศึกษาเรียนรู้ที่ลดกระบวนการสื่อสารและการถ่ายทอดเนื้อหาให้กับผู้เรียนเพียงอย่างเดียว เน้นการพัฒนาการคิดระดับสูง

2. ส่งเสริมและเน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติตลอดจนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากกว่าการฟังบรรยาย

3. มุ่งสำรวจเจตคติและคุณค่าที่มีอยู่ในตัวของผู้เรียนและเน้นการวัดการประเมินด้านการคิดขั้นสูง

4. ครูและผู้เรียนได้รับข้อมูลย้อนกลับในทันทีหลังจากการสะท้อนความคิด
บุหงา วัฒนะ (2546) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก ว่าประกอบด้วย ลักษณะโดยสรุปดังนี้

1. การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับครูและระหว่างผู้เรียนด้วยกัน

2. ประสบความสำเร็จในด้านวิชาการตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

3. เกิดทักษะในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน

4. พัฒนาทักษะกระบวนการคิดที่ระดับสูงขึ้น

5. มีเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนและเกิดแรงจูงใจต่อการเรียนรู้

เยาวเรศ ภักดีจิตร (2557) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้

1. เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียนโดยผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัตินอกเหนือจากการถ่ายทอดด้วยการบรรยายจากครู

2. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น การอ่าน อภิปรายและเขียน

3. เน้นการสำรวจเจตคติและคุณค่าที่มีอยู่ในตัวผู้เรียน

4. ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดขั้นสูง ในการวิเคราะห์และประเมินผลการนำไปใช้

5. ผู้เรียนและครูรับข้อมูลย้อนกลับจากการสะท้อนความคิดได้อย่างรวดเร็ว

วัชรวิ เกษพิชัยรงค์ (2557) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมการเรียนการสอน การแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ ให้มากที่สุด

2. ผู้เรียนมีกระบวนการทำงานร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน เกิดทักษะในด้านต่าง ๆ เช่น ความรับผิดชอบ วินัยในการทำงาน การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ เป็นต้น

3. ผู้เรียนเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนด้วยตนเองจากการจัดสภาพการณ์หรือกิจกรรมซึ่งจะส่งเสริมให้ผู้เรียน ฟัง พูด อ่าน จากสภาพการณ์หรือกิจกรรม และเกิดความคิดขั้นสูง

4. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูลข่าวสาร หรือสารสนเทศ เพื่อสรุปหลักการ และความคิดรวบยอด

5. ครูเป็นผู้ที่สอนวิธีหาความรู้ให้กับผู้เรียน ส่งเสริมสนับสนุนและชี้แนะการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

6. ผู้เรียนได้ความรู้จากกระบวนการสร้างองค์ความรู้ เชื่อมโยงเนื้อหาการเรียนรู้ จนเกิดเป็นความรู้ด้วยตัวผู้เรียนเอง

ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ (2555) กล่าวถึง ลักษณะสำคัญของการเรียนเชิงรุกที่เสนอ โดย Alaska Pacific University; Oklahoma University ไว้ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อให้เกิดประสบการณ์ ตรงกับการแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง (Authentic situation)

2. การจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้กำหนดแนวคิด วางแผน ยอมรับ ประเมินผล และนำเสนอผลงานร่วมกัน

3. การบูรณาการเนื้อหารายวิชาเพื่อเชื่อมโยงความเข้าใจวิชาต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน

4. การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน (Collaboration)

5. ใช้กลวิธีของกระบวนการกลุ่ม (Group processing)

6. การจัดให้มีการประเมินโดยเพื่อน (Peer assessment)

สุชาติ แก้วพิกุล (2555) ได้สรุปลักษณะการจัดการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น (Active Learning) เป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

1. กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ Active Learning สำหรับผู้เรียนรู้รายบุคคล เช่น

a. Think-Pair Share ผู้สอนตั้งปัญหา ผู้เรียนคิดหาคำตอบด้วยตนเองก่อนสัก 4-5 นาที ต่อมาจับคู่กับเพื่อน อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน หลังจากนั้นครูจะสุ่มผู้เรียนเพื่อมานำเสนอ

b. Voting ให้ผู้เรียนยกมือเพื่อตอบคำถามของผู้สอนในลักษณะแสดงความ คิดเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย หรือแข่งกันตอบ

2. กิจกรรมการจัดการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้นสำหรับผู้เรียนที่ทำเป็นคู่ เช่น Minute Paper หลังจากบรรยายไป 15 นาที ผู้สอนสั่งให้ผู้เรียนสรุปที่เรียนไป 2 ประโยค ใน 1 นาที แล้วให้จับคู่แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผู้สอนอาจสุ่มเรียกผู้เรียนมานำเสนอหน้าชั้น

3. กิจกรรมการเรียนรู้ Active Learning สำหรับผู้เรียนที่ทำ เป็นกลุ่ม เช่น

a. Jigsaw ผู้สอนเลือกเนื้อหาที่สามารถแบ่งออกเป็น ส่วน ๆ ได้ หรือเลือกบทความที่เนื้อหาสอดคล้องกัน 3-4 ชิ้น แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มเท่า ๆ กับเนื้อหา ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมา 1 คน เลือกเนื้อหาให้อ่านทำความเข้าใจรวมกัน หากคำตอบร่วมกันในกลุ่ม แล้วกลับไปสอนที่กลุ่มเดิมของตนจนทุกคนได้สอนครบ

b. Round Table แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มเพื่อตอบคำถาม โดยแต่ละกลุ่มได้รับกระดาษคำตอบ 1 แผ่น และปากกา 1 ด้าม ให้แต่ละกลุ่มเขียนคำตอบลงกระดาษ แล้วเวียนให้กลุ่มอื่นดูคำถามคำตอบของกลุ่ม ผู้สอนอาจสุ่มเรียกมานำเสนอหน้าชั้นเรียน

c. Trade of Problem แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่ม ในแต่ละกลุ่มจะได้บัตรคำถามไม่เหมือนกัน ให้แต่ละกลุ่มจะได้บัตรคำถามไม่เหมือนกัน โดยให้แต่ละกลุ่มเขียนคำตอบที่บัตรคำถามด้านหลัง เสร็จแล้วส่งให้เพื่อนกลุ่มอื่น ในขณะที่เดียวกันกลุ่มตนเองก็ได้รับบัตรคำถามจากกลุ่มอื่น โดยยังไม่ดูคำตอบให้สมาชิกกลุ่มอ่านคำถามและร่วมกันคิดหาคำตอบ

d. Concept Map แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่ม แจกปากกาและแผ่นใสให้แต่ละกลุ่ม เขียนประเด็นหลักที่ได้เรียนใส่ตรงกลางแผ่นใส พร้อมทั้งเขียนวงกลมล้อมรอบและเขียนประเด็นเสริมที่เกี่ยวข้องแล้ววงกลมล้อมรอบเช่นกัน แล้วเชื่อมโยงกับวงกลมประเด็นหลัก โดยลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 3 แบบ สามารถเลือกใช้กิจกรรม ดังนี้

1. การเรียนรู้แบบใช้เกมส์ (Games) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้สอนนำเกมมาบูรณาการในการเรียนการสอน ได้ทั้งในชั้นการนำเข้าสู่บทเรียน การสอน การมอบหมายงานและหรือขั้นการประเมินผล

2. การเรียนรู้แบบวิเคราะห์วิดีโอ (Analysis or reactions to videos) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้รับชมวิดีโอ 5-20 นาที แล้วผู้เรียนแสดงความคิดเห็น หรือสะท้อนความคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ได้รับชมอาจโดยวิธีการพูดตอบโต้กัน การเขียน หรือการร่วมกันสรุปเป็นรายกลุ่ม

3. การเรียนรู้แบบโต้วาที (Student Debates) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนนำเสนอข้อมูลที่ได้รับจากประสบการณ์และการเรียนรู้ เพื่อยืนยันความคิดของตนเองหรือของกลุ่ม

4. การเรียนรู้แบบผู้เรียนสร้างแบบทดสอบ (Student Generated Exam Questions) คือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างแบบทดสอบจากสิ่งที่พวกเขาได้เรียนรู้ไปแล้ว

5. การเรียนรู้แบบกระบวนการวิจัย (Mini-research Proposals or Project) คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่อิงกระบวนการวิจัย โดยให้ผู้เรียนกำหนดหัวข้อที่ต้องการเรียนรู้ วางแผนการเรียนรู้ และเรียนรู้ตามแผน สรุปความรู้หรือสร้างสรรค์ผลงานและสะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้ หรืออาจเรียกว่าการสอนตามโครงการ (Project-based Learning) หรือการสอนตามปัญหา (Problem-based Learning)

6. การเรียนรู้แบบกรณีศึกษา (Analyze Case Studies) คือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนอ่านกรณีตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จากนั้นให้ผู้เรียนวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือแนวทางแก้ไขภายในกลุ่มและนำเสนอความคิดเห็นให้ผู้เรียนทุกคน

7. การเรียนรู้โดยการเขียนบันทึก (Keeping Journals or Logs) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนจดบันทึก หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เห็น หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน พร้อมทั้งเสนอแนวคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับบันทึกที่เขียน

8. การเรียนรู้แบบการเขียนจดหมายข่าว (Write and Procedure a Newsletter) คือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนทำงานร่วมกันเพื่อจัดทำจดหมายข่าว ซึ่งประกอบด้วยบทความ ข้อมูล ข่าวสารและกิจกรรมต่าง ๆ แล้วเผยแพร่ไปยังบุคคลอื่น

9. การเรียนรู้แบบทบทวนโดยผู้เรียน (Student-led-Review Sessions) คือ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทบทวนความรู้และพิจารณาคำถามต่าง ๆ ในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ ครูจะช่วยในกรณีที่เกิดปัญหา

ปรีชา สมพีช (2559) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้ว่า

1. เป็นการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์มีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น

2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและสามารถบูรณาการความรู้ได้

3. ผู้สอนเป็นเพียงผู้ดูแล กำกับ และอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นผู้สนับสนุนพร้อมทั้งเสริมแรงให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง

4. ผู้เรียนเกิดประสบการณ์การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างองค์ความรู้ ตลอดจนประเมินผลเป็น

ยุพาพัทธ์ สะเดา และคณะ (2562) ได้กล่าวไว้ว่าการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มีลักษณะและรายละเอียดดังนี้

1. เป็นการพัฒนาศักยภาพการคิดการแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้

2. ให้โอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้มากที่สุด

3. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดระบบการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้โดยมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในรูปแบบของความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน

4. ผู้เรียนได้เรียนรู้ความมีวินัยในการทำงานการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกัน

5. เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูลข่าวสารสารสนเทศสู่ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า

6. ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนด้วยตนเอง

7. ความรู้มาจากประสบการณ์ของผู้เรียนในการสร้างและการสะท้อนความรู้ จรรยาลักษณะ กุลพวง และคณะ (2559) ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกประกอบด้วย 4 กิจกรรม คือ การฟังและการพูด การอ่าน การเขียน และการสะท้อนหรือตอบสนองต่อความคิดเห็น เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการสื่อสาร และพัฒนาความคิดระดับสูง (Higher-Ordered Thinking) เน้นการฝึกฝน การวัด และประเมินผลการคิดขั้นสูง ให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้เรียนเป็นหลัก ลักษณะการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการทางปัญญาที่พัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เรียนอย่างมีความสุข สามารถบูรณาการเนื้อหา การเรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจ กระตือรือร้นที่จะรู้ทุกอย่าง ฝึกฝนและพัฒนาตัวเองตลอดเวลา และเพิ่มศักยภาพอย่างมีประสิทธิภาพ

สุพรรณิ ชาญประเสริฐ (2557) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการคิดขั้นสูง

3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีการลงมือปฏิบัติ ทำงาน คิดและแก้ปัญหา ร่วมกัน

4. ผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ออกแบบกิจกรรมและจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ การฟัง อ่าน เขียน แสดงความคิดเห็น และการคิดขั้นสูง

5. ผู้เรียนมีอิสระและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างมากและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดระบบการเรียนรู้ด้วยตัวเอง

น้ำค้าง ศรีวัฒนาโรทัย (2555) ได้ให้ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ดังนี้

1. เป็นการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ เช่น การแสดงความคิดเห็น การสะท้อนการเรียนรู้ การเขียนเพื่อทบทวนสิ่งที่ได้เรียนไป เป็นต้น
2. การเรียนรู้เชิงรุก ส่วนมากเป็นกิจกรรมที่เป็นกลุ่มย่อยดังนั้น ผู้เรียนจึงมีโอกาสได้เรียนรู้การแบ่งหน้าที่ในการทำงาน ฝึกความรับผิดชอบในงานของตนและงานของส่วนรวม ผู้เรียนมีวินัยในการทำงาน
3. เป็นการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการเรียนรู้ร่วมกันหลาย ๆ ด้าน เช่น การอ่าน การเขียน การรับฟังผู้อื่น การแสดงความคิดเห็น การให้เหตุผล เพื่อแก้ปัญหาหรือทำงานที่ได้รับมอบหมาย
4. ผู้เรียนค้นคว้า และบูรณาการข้อมูลข่าว สารสนเทศ ทฤษฎี หรือหลักการต่าง ๆ ที่มีเพื่อสร้างวิธีการแก้ปัญหา จนกระทั่งสร้างเป็นความคิดรวบยอดของตนเองต่อเรื่องราวต่าง ๆ ตามที่ครูได้วางแผนเอาไว้

จากแนวคิดของนักวิชาการที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยเทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติ และสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้

จากทัศนะของนักวิชาการดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์และสรุปเป็นตัวแปรการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ดังตาราง 1

ตาราง 1 การวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก จากทัศนะของนักวิชาการและทฤษฎี
ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2553)	Bonwell and Eison. (1991)	บุหงา วัฒนะ (2546)	เยาวเรศ รักดีจิตร (2557)	วัชรวิทย์ เกษพิชัยรงค์ และคณะ (2557)	ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ (2555)	สุชาติตา แก้วพิบูล (2555)	ปรีญา สมพิช (2559)	ยุพาพัทธ์ สะเดา และคณะ (2562)	จรรยาลักษณ์ กุลพ่วง และคณะ (2559)	สุพรรณิณี ชาญประเสริฐ (2557)	นันทัง ศรีวัฒนภโรทัย (2555)	คามาณี
1. การมีทักษะการคิดแก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	8
2. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9
3. การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	10
4. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน และร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9
5. ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้		✓					✓	✓				✓	4

ตาราง 1 (ต่อ)

ลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2553)	Bonwell and Eison. (1991)	บุหงา วัฒนะ (2546)	เยาวเรศ รักดีจิตร (2557)	วัชรวิทย์ เกษพิชัยรงค์ และคณะ (2557)	ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ (2555)	สุชาดา แก้วพิกุล (2555)	ปรีญา สมพีช (2559)	ยุพาพัทธ์ สะเดา และคณะ (2562)	จรรยาลักษณ์ กุลพ่วง และคณะ (2559)	สุพรรณิษา ประเสริฐ (2557)	นันทัง ศรีวัฒนโรทัย (2555)	ความถี่
11. ผู้เรียนได้เรียนรู้ความมีวินัยในการทำงาน การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบร่วมกัน						✓			✓			✓	3
12. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูลข่าวสารสารสนเทศสู่ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า									✓			✓	2
13. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ				✓		✓							2

จากตาราง 1 ผลการวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาแนวคิดของนักวิชาการ พบว่า ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มี 16 ตัวแปร เมื่อพิจารณาความถี่ของตัวบ่งชี้ สรุปได้ว่ามีตัวแปร 5 ด้าน ที่มีความถี่สูง จำนวน 5-12 ความถี่ คือ 1) การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 3) การมีทักษะสื่อสารในการติดต่อกัน 4) การเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ 5) การมีศักยภาพทางด้านความคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปใช้ ดังนั้น การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้วิจัยจึงได้สรุปตัวแปรออกมาทั้ง 4 ด้าน คือ 1) การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ 3) เน้นการลงมือปฏิบัติ

4) การมีทักษะการคิดแก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้ มาเป็นตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ โดยมีรายละเอียดเนื้อหา ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2561) ได้ให้ความหมายว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเริ่มเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสนใจ ความต้องการ และความถนัดตามเป้าหมายของคุณ รู้จักค้นหาแหล่งเรียนรู้ เลือกวิธีการเรียนรู้จนกว่าจะประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตัวเอง จะทำด้วยตัวเอง หรือร่วมมือกับผู้อื่นหรือไม่ก็ได้

ทิตนา แคมมณี (2552) ได้ให้นิยามไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนวางแผนการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งรวมถึงการวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ด้วย การตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การเลือกวิธีการเรียนรู้ และการได้มาซึ่งความรู้ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงการประเมินตนเอง ผู้สอนอยู่ในฐานะเพื่อน ทำหน้าที่เป็นการกระตุ้นและให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนในการวินิจฉัยความต้องการ และการกำหนดวัตถุประสงค์ ออกแบบแผนการสอน และเตรียมสื่อการสอน แหล่งข้อมูลและเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน ติดตามและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

เทียมจันทร์ เรืองเกษม (2553) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ศึกษาและค้นหาความรู้ด้วยตนเอง และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของตน โดยยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคลในการรับความรู้ของแต่ละคนซึ่งไม่เท่ากัน การเรียนในลักษณะนี้จะทำให้ผู้เรียนมีเป้าหมายและแผนการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ รู้วิธีการเรียนรู้ที่เข้าใจง่าย รู้จักจัดสรรเวลาในการเรียนอย่างเหมาะสม และรู้วิธีประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

Borich (1992) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นวิธีการเรียนรู้และการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ในระดับสูงทั้งการใช้เหตุผล การคิดเชิงปัญหา และการคิดเชิงวิเคราะห์ซึ่งเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน

Jeffries (1990) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มหรือเดี่ยว การศึกษานี้อาจเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาที่สอน โดยที่ครูไม่ได้ควบคุมโดยตรง การเรียนรู้ประเภทนี้ต้องการให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบอย่างมากต่อสิ่งที่พวกเขาเรียนรู้ วิธีการศึกษา และเวลาที่ศึกษา สิ่งนี้สามารถช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเองได้เช่นกัน

จึงสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองหมายถึง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ที่เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัด

การเรียนรู้เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายของตนเอง โดยที่ผู้สอนอยู่ในฐานะผู้คอยแนะนำ ซึ่งเน้นในการจัดการเรียนรู้ อีกทั้งยังคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ การตั้งเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ การเลือกวิธีการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลรวมทั้งการประเมินตนเองทั้งผู้เรียนมีส่วนร่วม

2. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

สถาบันส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (2544) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning: PL) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และเป็นการเรียนรู้ที่เชื่อกันว่าเป็นการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี เพราะการเรียนรู้ประเภทนี้อาศัยประสบการณ์ คักยภาพของผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้เต็มที่ตามหลักการสำคัญของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่อาศัยประสบการณ์เดิมของผู้เรียน การเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่สร้างการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่ท้าทายอย่างต่อเนื่อง เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงของผู้เรียน (Active Learning) และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนเอง และระหว่างผู้เรียนกับครู

Kolb (1994) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการสำหรับการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ ประสบการณ์ การไตร่ตรองและการอภิปราย ความเข้าใจ และความคิด และในการประยุกต์แนวคิด ผู้เรียนควรมีทักษะในการเรียนรู้ทั้ง 4 องค์ประกอบ แม้ว่าบางคนจะชอบ/เก่งหรือมีองค์ประกอบบางอย่างมากกว่านั้น เช่น เคยมีประสบการณ์จริงมาแล้วก็ตาม แต่ถ้าคุณไม่ชอบก็แสดงความคิดเห็นของคุณ หรือไม่นำประสบการณ์มาอภิปราย ผู้เรียนจะขาดทักษะในองค์ประกอบอื่น ๆ ดังนั้น ผู้เรียนควรมีทิศทางการเรียนรู้ในทุกด้าน และควรมีการพัฒนาการเรียนรู้ทั้งวงจร หรือทั้ง 4 องค์ประกอบ

แสงดาว ถิ่นหารวงษ์ (2558) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับ การอนุญาตให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจเลือกบทเรียนที่คุณต้องการเรียนรู้ กิจกรรมกลุ่ม ฝึกทักษะในการหาความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ฝึกการแก้ปัญหา และการเรียนรู้จากผู้อื่น

สุภณิดา ปุสุรินทร์ศา (2551) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ แม้ว่าบางคนจะชอบ/เก่ง หรือมีองค์ประกอบบางอย่างที่พวกเขาสบายใจมากกว่า เช่น การได้มีประสบการณ์จริง แต่ถ้าคุณไม่ชอบก็แสดงความคิดเห็นของคุณ หรือไม่นำประสบการณ์มาอภิปราย ผู้เรียนจะขาดทักษะในองค์ประกอบอื่น ๆ ดังนั้นผู้เรียนควรมีทิศทางการเรียนรู้ในทุกด้าน และควรมีการพัฒนาการเรียนรู้ ทั้งวงจรหรือทั้ง 4 องค์ประกอบ

สำนักพัฒนาสุขภาพจิต (2551) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม คือ การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เกิดจากความเชื่อที่ว่า การเรียนรู้ของมนุษย์เป็น กระบวนการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนเอง โดยมีอาจารย์หรือครูเป็นผู้จัดกระบวนการ เรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพียงผู้เดียว ดังนั้นกระบวนการสร้างความรู้จึงต้องอาศัยประสบการณ์ ของผู้เรียนทั้งการเรียนรู้และการกระทำ ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง

จึงสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดวางแผนการจัดการเรียนรู้ โดยอ้างอิงจากประสบการณ์ของผู้เรียน เพื่อที่ให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่ซับซ้อน และมีความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์ เข้าใจใน เนื้อหาความรู้มีความสามารถในการแก้ปัญหา และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในเรื่อง ของทักษะการคิดการแก้ปัญหาอีกด้วย

3. การมีทักษะการคิดแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้

กฤษฎา หัตถรอด และคณะ (2560) ได้กล่าวว่า ทักษะการแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถทางปัญญาและการคิดที่นำประสบการณ์เดิมมาใช้ในการแก้ไข้ปัญหาใหม่

อารีวรรณ ทองสุ และคณะ (2562) ได้กล่าวว่า ทักษะการแก้้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เป็นการแก้้ปัญหาประเภทหนึ่ง ใช้สำหรับการแก้้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และจัดการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เป็นกระบวนการ เครื่องมือ หรือระบบที่จะเข้าใกล้ปัญหาให้ได้มากที่สุด มุ่งเน้นไปที่การค้นหาคำตอบใหม่ หลากหลายและแตกต่างไปจากเดิม

ณัฐพงษ์ กาญจนฉายา (2559) ได้ให้ความหมายของ ทักษะการแก้้ปัญหาอย่าง สร้างสรรค์ คือ ความสามารถในการแสวงหาคำตอบเพื่อแก้ไข้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จำกัดหรือแก้้ปัญหาเฉพาะหน้า มีทางแก้ไข้ที่แตกต่างและแปลกใหม่กว่าเดิม

กัญญาภัค จันทร์วิเศษ และอังคณา ตุงคะสมิต (2557) ได้ให้ความหมายของ ทักษะการแก้้ปัญหาคือเป็นทักษะกระบวนการที่ผู้เรียนควรเรียนรู้ ฝึกฝนและพัฒนาทักษะในตัว ผู้เรียน การสอนและการเรียนรู้โดยใช้การแก้้ปัญหาช่วยให้ผู้เรียนมีความคิดที่หลากหลายและมีความกระตือรือร้น อย่างยอมแพ้และมีความมั่นใจในการแก้้ปัญหาที่คุณเผชิญทั้งภายในและ ภายนอกห้องเรียน อีกทั้งยังเป็นทักษะพื้นฐานที่ผู้เรียนสามารถใช้เพื่อแก้้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ไปตลอดชีวิต

จากความหมายข้างต้นสรุปว่า การมีทักษะการคิดแก้้ปัญหา และนำไปประยุกต์ใช้ หมายถึง ทักษะที่ฝึกฝนให้ผู้เรียนคิดและพัฒนาโดยการจัดการเรียนการสอนผ่านประสบการณ์ เดิมผ่านการคิดแก้้ปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ โดยเน้นใน

เรื่องกระบวนการคิดแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ให้คิดเป็น ทำเป็น มุ่งหาความรู้ที่แปลกใหม่ และมีใจใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

4. การเรียนรู้เน้นลงมือปฏิบัติ

จิราภรณ์ ยกอินทร (2558) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนด้วยตนเอง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเข้าใจ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และหารี้อาร่วมกัน นำเสนอสรุปแนวคิดของคุณร่วมกับเพื่อนร่วมชั้น การใช้รูปแบบการเรียนรู้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเรียนรู้ร่วมกันและการเรียนรู้กรณีศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะรู้ มีความกระตือรือร้น คิด และสามารถคิดวิเคราะห์ได้ สามารถสังเคราะห์ได้อย่างมีเหตุผล พร้อมทั้งทำงานนี้เป็นกลุ่มและสามารถนำเสนอข้อมูลได้ดีกว่าการสอนแบบบรรยายเพียงอย่างเดียว

ประสิทธิ์ ชุมศรี (2557) การเรียนรู้จากการกระทำ (Action Learning) เป็นแนวคิดหรือความเชื่อที่กระตุ้นให้คนทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองตามความสนใจ ความถนัดและศักยภาพ ผ่านการศึกษา การวิจัย การปฏิบัติ การฝึกทักษะ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง เชื่อว่าหากคนได้ทำจะสร้างความมั่นใจและเป็นแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ ผู้เรียนจะสนุกสนานกับการสำรวจเพิ่มเติม มีความสุขที่ได้เรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2544) ได้ให้แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติไว้ว่า

1. เป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะกลุ่มปฏิบัติการที่เรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากการเผชิญสถานการณ์จริงและการแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากการกระทำ
2. ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง ฝึกค้นคว้า ฝึกลงมือทำ ฝึกทักษะกระบวนการต่าง ๆ ฝึกการแก้ปัญหาด้วยตนเอง และฝึกทักษะการแสวงหาความรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม
3. ผู้เรียนได้เรียนรู้ทั้งทางทฤษฎีและการปฏิบัติตามแนวทางประชาธิปไตย การแบ่งกลุ่มทำงานผู้สอนจะดำเนินการร่วมกับผู้เรียนแบ่งกลุ่มย่อยมอบให้ปฏิบัติกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ศึกษาค้นคว้า แก้ปัญหา หรือปฏิบัติกิจกรรม ฯลฯ
4. เน้นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักวิธีการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะแบบประชาธิปไตย การสอนแบบนี้ต้องดำเนินการอย่างมีหลักเกณฑ์ คือมีจุดประสงค์ของการทำงานมีการกำหนดหน้าที่แต่ละคนให้แน่นอนและเสนอแนะให้รู้ว่าจะหาความรู้ได้อย่างไร เมื่อไร ที่ใด

จึงสรุปได้ว่า การเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ หมายถึง การฝึกค้นคว้า ฝึกลงมือทำ ฝึกทักษะกระบวนการต่าง ๆ ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมในกระบวนการกลุ่มมีการอภิปรายร่วมกัน การสรุปความคิดรวบยอดกับเพื่อนร่วมชั้น พร้อมทั้ง

นำเสนอเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ที่ใช้การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่า ที่เป็นการสร้างแรงจูงใจในชั้นเรียน

จากแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่กล่าวมาข้างต้นจึงสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยเทคนิคที่หลากหลาย โดยการจัดการกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูงที่ผ่านทักษะ การฟัง อ่าน คิด และเขียนและแสดงความคิดเห็น ระหว่างลงมือปฏิบัติ โดยครูเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกให้คำแนะนำต่าง ๆ ทำให้เกิดกระบวนการเรียนที่สนุกและท้าทาย และผู้เรียนสามารถสร้างความองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยคำนึงถึงความรู้เดิมที่ถูกต้อง ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ จากการสังเคราะห์ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกพบตัวแปร 4 ตัวแปรที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนศึกษาและค้นหาความรู้ด้วยตนเอง นั่นคือโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตนเอง ครูมีหน้าที่ให้คำปรึกษาและแนะแนวในการจัดการเรียนรู้ และยังส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การเลือกวิธีการเรียนรู้แสวงหาความรู้ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงการประเมินตนเองที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม

2. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หมายถึง การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ จากประสบการณ์ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้คิดอย่างซับซ้อน และมีความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์ เข้าใจเนื้อหาความรู้และมีความสามารถในการแก้ไขปัญหา และสามารถนำความรู้ที่ได้รับในการคิดและทักษะการแก้ปัญหามาใช้ได้อีกด้วย

3. การเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ หมายถึง การฝึกค้นคว้า ฝึกลงมือทำ ฝึกทักษะกระบวนการต่าง ๆ ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมในกระบวนการกลุ่ม มีการอภิปรายร่วมกัน การสรุปความคิดรวบยอดกับเพื่อนร่วมชั้น พร้อมทั้งนำเสนอเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่ใช้การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าที่เป็นการสร้างแรงจูงใจในชั้นเรียน

4. ทักษะที่ฝึกให้ผู้เรียนคิดและพัฒนาโดยการเรียนการสอนผ่านประสบการณ์ที่ผ่านมา ผ่านการแก้ปัญหาเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง เน้นไปที่

กระบวนการแก้ไขปัญหา และนำไปประยุกต์ในการคิด การทำ และมีจิตใจที่จะเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยด้านสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่มีลักษณะใกล้เคียง และนำมาเสนอ ดังนี้

วงศ์จันทร์ แก้วศรีนวล (2557) ได้ศึกษาการพัฒนาคู่มือการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า ผลการพัฒนาคู่มือประกอบด้วย สารระสำคัญ 5 ตอน ดังนี้ บทนำ ได้แก่ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ แนวคิดการบริหารงานวิชาการการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา การจัดองค์การและการกำหนดบทบาทหน้าที่กระบวนการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากคู่มือเป็นการจัดกิจกรรมที่เสนอแนะแนวทางเทคนิคในการดำเนินการสอน หรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่วางไว้ ในการจัดทำคู่มือส่วนประกอบที่สำคัญที่สามารถปฏิบัติงานได้ คู่มือสามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน องค์ประกอบของคู่มือจะเป็นการเรียนรู้ที่ต้องการให้ผู้อ่านได้เข้าใจได้ง่าย สามารถประยุกต์ใช้ในลักษณะต่าง ๆ ผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และผลการประเมินการนำคู่มือการบริหารงานวิชาการไปใช้ พบว่า มีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

เพ็ญศรี รัตตนิทัศน์ (2557) ศึกษาการจัดการงานวิชาการของโรงเรียนหนองป่าครั่งอำเภอเมืองเชียงใหม่ พบว่า ด้านหลักสูตรและการใช้หลักสูตรได้ดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตร มีการวิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัดตามสาระวิชา ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางพุทธศักราช 2551 มีการจัดอบรมครูให้มีความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามนโยบายหน่วยงานต้นสังกัด มีการตรวจสอบการจัดทำหลักสูตรจากคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ มีการวิเคราะห์การจัดซื้อสื่อการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหา มาตรฐานและตัวชี้วัด แต่มีปัญหาคือไม่ได้ บูรณาการสาระที่องถินเข้าไปในกลุ่มสาระงานพื้นฐานอาชีพ มีข้อเสนอแนะ ให้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนมีปัญหาคือครูยังขาดเทคนิคกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลาย ควรจัดอบรมส่งเสริมเรื่องเทคนิควิธีการสอนอย่างหลากหลายที่เน้นผู้เรียนนี้เป็นสำคัญ ด้านการวัดและประเมินผล มีปัญหา คือ ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในการวัดและ

ประเมินผล ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ด้านการนิเทศ การศึกษา มีปัญหาด้านกระบวนการนิเทศไม่หลากหลาย และการติดตามไม่ต่อเนื่อง ควรจัด อบรมเรื่องเทคนิควิธีการนิเทศอย่างต่อเนื่องทุกปี

รลิตา รักรสกุล และคณะ (2558) ศึกษาเรื่องผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนการสอน แบบบูรณาการโดยใช้ Active Learning ของผู้เรียนในรายวิชาการบริหารจัดการยุคใหม่และ ภาวะผู้นำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ และ 2) ประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนต่อผลสัมฤทธิ์ของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณา การโดยใช้ Active Learning ของผู้เรียนในรายวิชาการบริหารจัดการยุคใหม่และภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้เรียนระดับ ปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา GEN 351 การบริหารจัดการยุคใหม่และภาวะผู้นำ ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 407 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ 2) แบบทดสอบ หาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) แบบประเมินความพึงพอใจผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบคะแนนจากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยวิธีการจัดการเรียน การสอนแบบบูรณาการโดยใช้ Active Learning หลังการจัดการเรียนการสอนมีคะแนนจาก การทดสอบสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 2) ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้ Active Learning อยู่ในระดับมาก

เดชดนัย จัวยุขุม และคณะ (2558) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ทักษะการคิดของผู้เรียนในรายวิชาทักษะการคิด รหัสวิชา 11-024-112 ประจำภาคเรียน ที่ 1 ปีการศึกษา 2558 ด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active Learning) โดยใช้ผู้เรียนสาขาวิชา ภาษาอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์ ในรายวิชาทักษะการคิด (Thinking Skills) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมทางการเรียน 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) ศึกษา ความพึงพอใจของผู้เรียนในรายวิชาทักษะการคิด (Thinking Skills) กลุ่มตัวอย่างโดยใช้ผู้เรียน สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์ ในรายวิชาทักษะการคิด (Thinking Skills) รหัสวิชา 11-024-112 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 83 คน เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการทดลอง คือ 1) แผนการสอนแบบมีส่วนร่วม (Active Learning) 2) แบบบันทึกพฤติกรรมทางการเรียน 3) แบบทดสอบทักษะการคิด (Thinking Skills) และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจ ผลการวิจัย พบว่า 1) พฤติกรรมทางการเรียนของผู้เรียนหลังการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมดีขึ้นทั้งในด้ว นการทำงานเป็นกลุ่ม การแสดงความคิดเห็น และการแสดงออกเพื่อสะท้อนความคิดเห็น

ร่วมกัน 2) คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของผู้เรียนสูงกว่าก่อนเรียน 3) ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Active Learning) โดยรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.476)

สุภัทรา ภูษิตรัตน์าวลี และคณะ (2560) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมี 4 องค์ประกอบ คือ หลักสำคัญของจัดการเรียนรู้เชิงรุก วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ขั้นตอนของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ได้จากการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในวิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ 2) ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ พบว่า มี 7 ขั้นตอน คือ 1) วิเคราะห์เนื้อหารายวิชา กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้รายคาบ 2) แจงวัตถุประสงค์และข้อตกลงให้ทราบ ก่อนเรียน 3) กระตุ้นให้นึกถึงความรู้เดิม 4) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงแรกจัดกิจกรรมในลักษณะการฟัง อ่าน ดู และช่วงที่สองจัดกิจกรรมให้ทำงานกลุ่ม อภิปราย ลงมือปฏิบัติจริง นำเสนอหน้าชั้น และศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง 5) ให้ข้อมูลย้อนกลับ 6) สรุปเนื้อหาท้ายคาบและ 7) ประเมินผลการเรียนรู้

พนทิพย์ พรหมสอน (2560) ได้ศึกษา การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเคมีและการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบกระตือรือร้น (Active Learning) พบว่า 1) แผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบกระตือรือร้น วิชาเคมี เรื่อง พันธะโคเวเลนต์ มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 77.99/75.69 สูงกว่าเกณฑ์ 70/70 2) ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบกระตือรือร้น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบกระตือรือร้น มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบกระตือรือร้น อยู่ในระดับมาก

จากที่ได้ทำการศึกษาเอกสารต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นว่าการปฏิบัติงานวิชาการนั้นถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษาที่สถานศึกษา จะต้องดำเนินการตามขอบข่ายงานวิชาการเพื่อสร้างให้ผู้เรียนให้มีคุณภาพ มีความรู้ คุณธรรม จริยธรรม มีคุณสมบัติที่ต้องการสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานวิชาการในด้านต่าง ๆ ดังนั้น จึงได้ศึกษาการปฏิบัติงานวิชาการในการจัดทำเป็นคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการเพื่อใช้เป็นแนวทางดำเนินงานที่เป็นระบบ พัฒนางานวิชาการให้มีคุณภาพ

และการส่งเสริมการการเรียนการสอนที่เชิงรุกนั้น เป็นการสอนที่ให้ความสำคัญที่ตัวเด็กอย่างแท้จริง ทั้งครูและผู้บริหารมีความตั้งใจที่จะส่งเสริมและจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน นอกจากนี้ยังมีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้มีประสิทธิภาพและให้ผู้เรียนได้ลงมือทำกิจกรรมจริงเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ซึ่งผู้วิจัยมีกรอบแนวคิดดังนี้

ตัวแปรอิสระ

พื้นที่การจัดการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 แบ่งได้ ดังนี้

1. พื้นที่การจัดการศึกษา
 - 1.1 อำเภอแม่จัน
 - 1.2 อำเภอเชียงแสน
 - 1.3 อำเภอแม่สาย
 - 1.4 อำเภอแม่ฟ้าหลวง
 - 1.5 อำเภอดอยหลวง
2. ขนาดของโรงเรียน
 - 2.1 ขนาดเล็ก
 - 2.2 ขนาดกลาง
 - 2.3 ขนาดใหญ่

ตัวแปรตาม

สภาพการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยมีการดำเนินการ 4 ด้าน ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
3. การเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ
4. การมีทักษะการคิดการแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ ครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 925 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 595 คน โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) และตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ตาราง 2 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างตามพื้นที่การจัดการศึกษา

พื้นที่การจัดการศึกษา	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
อำเภอแม่จัน	252	152
อำเภอเชียงแสน	159	112
อำเภอแม่สาย	239	147
อำเภอแม่ฟ้าหลวง	228	143
อำเภอดอยหลวง	47	41
รวม	925	595

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็น แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง พื้นที่การจัดการศึกษาและขนาดของ โรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากวิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามพร้อมกับหนังสือขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม เพื่อการวิจัยไปยังโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยการส่งผ่านระบบจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) ของโรงเรียน ซึ่งได้แนบลิงค์และคิวอาร์โค้ดของแบบสอบถามเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบในระบบ Google forms มายังผู้วิจัย
3. ผู้วิจัยตรวจสอบติดตามการตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ได้แบบสอบถามครบตามจำนวนและตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามสถิติที่ใช้ได้แก่ค่าร้อยละ (Percentage)
 ตอนที่ 2 สภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ตามการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
 นำมาวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
 ประกอบด้วย 4 ด้านได้แก่ การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนรู้
 เน้นการลงมือปฏิบัติ การมีทักษะการคิดการแก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้ ซึ่งลักษณะ
 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ธนาเศรษฐ์ เพ็ชรกลาง (2561) โดยมี
 หลักเกณฑ์การให้ระดับคะแนน ดังนี้

5 หมายถึง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์ที่ใช้ในการแปลผลเพื่อจัดระดับคะแนนสภาพการบริหารสถานศึกษา กำหนด
 เป็นช่วงคะแนน 5 ระดับ ได้ดังนี้

4.51–5.00 หมายถึง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51–4.50 หมายถึง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก

2.51–3.50 หมายถึง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

1.51–2.50 หมายถึง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย

1.00–1.50 หมายถึง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. วิเคราะห์การเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาส
 ทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 แบ่งตามพื้นที่
 จัดการศึกษา โดยวิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้ว
 ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way
 ANOVA) กรณีพบว่า มีความแตกต่างค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นจึงทดสอบ
 ความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง สภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในครั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้แก่ เพศ พื้นที่ การจัดการศึกษา และขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้านการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ และด้านการมีทักษะการคิดการแก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษาและขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้แก่ เพศ พื้นที่ การจัดการศึกษาและขนาดของโรงเรียน

ตาราง 3 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัย

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1 เพศ		
ชาย	415	69.70
หญิง	180	30.30
รวม	595	100.00

ตาราง 3 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
2 พื้นที่การจัดการศึกษา		
อำเภอแม่จัน	120	20.20
อำเภอเชียงแสน	144	24.20
อำเภอแม่สาย	96	16.10
อำเภอแม่ฟ้าหลวง	120	20.20
อำเภอดอยหลวง	115	19.30
รวม	595	100.00
3 ขนาดของโรงเรียน		
ขนาดเล็ก	120	20.20
ขนาดกลาง	222	37.30
ขนาดใหญ่	253	42.50
รวม	595	100.00

จากตาราง 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเรื่อง สภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ส่วนใหญ่เพศชาย จำนวน 415 คน คิดเป็นร้อยละ 69.70 รองลงมาเป็นเพศหญิง จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 30.30

พื้นที่การจัดการศึกษา อำเภอเชียงแสน จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 24.20 อำเภอแม่จัน จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 20.20 อำเภอแม่ฟ้าหลวง จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 20.20 อำเภอดอยหลวง จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 19.30 และอำเภอแม่สาย จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 16.10

ขนาดของโรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นขนาดใหญ่ จำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 42.50 รองลงมา ขนาดกลาง จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 37.30 และ ขนาดเล็ก จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 20.20

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลการวิเคราะห์ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 4-8 ดังนี้

ตาราง 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการปฏิบัติงานวิชาการ ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวม

	สภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3	(n = 595)		ระดับ	อันดับ
		\bar{X}	S.D.		
1.	ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.00	0.54	มาก	4
2.	ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	4.09	0.57	มาก	2
3.	ด้านการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ	4.21	0.48	มาก	1
4.	ด้านการมีทักษะการคิดการแก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้	4.02	0.52	มาก	3
รวมเฉลี่ย		4.08	0.53	มาก	

จากตาราง 4 พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.48) รองลงมา คือ ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.57) และด้านการมีทักษะการคิดการแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.52) ตามลำดับ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.54)

ตาราง 5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการปฏิบัติงานวิชาการ
ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

	ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง	3.93	0.74	มาก	7
2	ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้	3.96	0.79	มาก	6
3	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้	4.02	0.76	มาก	3
4	ครูเป็นผู้แนะนำ ชี้แนะในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน	3.98	0.83	มาก	5
5	ครูกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ	4.01	0.69	มาก	4
6	ครูให้ผู้เรียนมีการประเมินการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.03	0.72	มาก	2
7	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนเลือกวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างเหมาะสม	4.05	0.77	มาก	1
รวมเฉลี่ย		4.00	0.54	มาก	

จากตาราง 5 พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านที่ 1 ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 7 ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนเลือกวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.77) รองลงมา คือ ข้อ 6 ครูให้ผู้เรียนมีการประเมินการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.72) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 1 ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.74)

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการปฏิบัติงานวิชาการ
ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ด้าน	ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1	ครูมีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.01	0.66	มาก	8
2	ครูให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้โดยอิงประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.05	0.73	มาก	6
3	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.01	0.61	มาก	9
4	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาในการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม	4.14	0.73	มาก	4
5	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนนำทักษะการคิด การแก้ปัญหา ไปประยุกต์ใช้ได้	4.18	0.62	มาก	2
6	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์ อย่างมีเหตุผล	4.03	0.74	มาก	7
7	ครูจัดเนื้อหาและกิจกรรมสอดคล้องกับ ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน	4.23	0.64	มาก	1
8	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ ประโยชน์ในชีวิตจริงได้	4.05	0.75	มาก	5
9	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสุข ในการเรียนรู้	4.16	0.69	มาก	3
รวมเฉลี่ย		4.09	0.57	มาก	

จากตาราง 6 พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านที่ 2 ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 7 ครูจัดเนื้อหาและกิจกรรมสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.64) รองลงมา คือ ข้อ 5 ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนนำทักษะการคิด การแก้ปัญหา ไปประยุกต์ใช้ได้ ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.62) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 3 ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.61)

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานวิชาการ ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ

ด้าน	ด้านการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกฝนความด้วยตนเอง ลงมือทำด้วยตนเอง	4.16	0.52	มาก	6
2	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกทักษะกระบวนการต่าง ๆ ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง	4.13	0.56	มาก	7
3	ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นการมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการกลุ่ม	4.22	0.53	มาก	3
4	ครูและผู้เรียนมีการอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน	4.21	0.69	มาก	4
5	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการสรุปความคิดรวบยอดรวมกันในทุกบทเรียน	4.19	0.59	มาก	5
6	ครูให้ผู้เรียนมีการนำเสนอแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันโดยใช้การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่า	4.29	0.55	มาก	1

ตาราง 7 (ต่อ)

	ด้านการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
7	ครูสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนในการเรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอ	4.24	0.58	มาก	2
รวมเฉลี่ย		4.21	0.48	มาก	

จากตาราง 7 พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านที่ 3 ด้านการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 6 ครูให้ผู้เรียนมีการนำเสนอ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันโดยใช้การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่า ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.55) รองลงมา คือ ข้อ 2 ครูสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนในการเรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.58) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 2 ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกทักษะกระบวนการต่าง ๆ ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.56)

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานวิชาการ ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านการมีทักษะ การคิดการแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้

	ด้านกรมีทักษะการคิดการแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิด แก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้โดย การสอนผ่านสื่อเทคโนโลยีในสมัยปัจจุบัน	4.09	0.56	มาก	2
2	ครูจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะ การคิด แก้ปัญหาและการนำไป ประยุกต์ใช้ โดยการสอนผ่าน ประสบการณ์เดิม	3.95	0.61	มาก	6

ตาราง 8 (ต่อ)

	ด้านการมีทักษะการคิดการแก้ปัญหา และ การนำไปประยุกต์ใช้	\bar{X}	S.D.	ระดับ	อันดับ
3	ครูจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะ การคิด แก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ โดยการสอน ผ่านการคิดแก้ปัญหา	3.95	0.64	มาก	5
4	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้อย่างเป็นระบบ	4.13	0.64	มาก	1
5	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และ แก้ปัญหาได้ผ่านการจัดการเรียนการสอน เชิงรุก	4.04	0.74	มาก	3
6	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียน มีใจใฝ่เรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง	3.94	0.66	มาก	7
7	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมุ่งหาความรู้ ที่แปลกใหม่อย่างสม่ำเสมอ	4.03	0.61	มาก	4
รวมเฉลี่ย		4.02	0.52	มาก	

จากตาราง 8 พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านที่ 4 ด้านการมีทักษะการคิดการแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 4 ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้อย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.64) รองลงมา คือ ข้อ 1 ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิด แก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้โดยการสอนผ่านสื่อเทคโนโลยีในสมัยปัจจุบัน ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.56) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 6 ครูส่งเสริมให้ผู้เรียน มีใจใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.66)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 กับ เพศ ตามพื้นที่การจัดการศึกษาและขนาดของโรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามเพศ พื้นที่การจัดการศึกษาและขนาดของโรงเรียน ใน 4 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้านการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ และด้านการมีทักษะการคิดการแก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 9 แสดงการเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามเพศ

สภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3	เพศชาย (n = 415)		เพศหญิง (n = 180)		t	Sig (2-tailed)
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1 ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	3.95	0.57	4.11	0.44	3.34*	0.001
2 ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	4.08	0.62	4.12	0.44	0.85	0.393
3 ด้านการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ	4.16	0.47	4.31	0.48	3.40*	0.001
4 ด้านการมีทักษะการคิดการแก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้	3.95	0.51	4.18	0.51	4.99*	0.000
โดยรวม	4.04	0.54	4.18	0.47	3.15	0.099

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 9 พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามเพศ เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ด้านการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ และด้านการมีทักษะการคิดการแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 10 แสดงการเปรียบเทียบสภาพการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา

ขอ	รายการ	ss	df	MS	F	sig	
1	ด้านการจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	24.570	4	6.143	24.854	0.000*
	เรียนรู้ด้วยตนเอง	ภายในกลุ่ม	145.816	590	0.247		
	รวม		170.386	594			
2	ด้านการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	23.083	4	5.771	20.050	0.000*
	แบบมีส่วนร่วม	ภายในกลุ่ม	169.812	590	0.288		
	รวม		192.895	594			
3	ด้านการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	7.911	4	1.978	9.074	0.000*
	เน้นการลงมือ	ภายในกลุ่ม	128.598	590	0.218		
	ปฏิบัติ	รวม	136.510	594			
4	ด้านการมีทักษะ	ระหว่างกลุ่ม	5.591	4	1.398	5.350	0.000*
	การคิดการแก้	ภายในกลุ่ม	154.130	590	0.261		
	ปัญหาและการ	รวม	159720	594			
		ระหว่างกลุ่ม	15.289	4	3.823	14.832	0.000*
	ภาพรวม	ภายในกลุ่ม	149.589	590	0.254		
		รวม	164.878	594			

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 10 พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้านการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ และด้านการมีทักษะการคิดการแก้ปัญหา

และการนำไปประยุกต์ใช้ จึงทำการทดสอบความแตกต่าง รายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's) แสดงดังตาราง 11-14

ตาราง 11 แสดงการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Schaffer's) ของสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

พื้นที่การจัดการศึกษา	อำเภอแม่จัน	อำเภอเชียงแสน	อำเภอแม่สาย	อำเภอแม่ฟ้าหลวง	อำเภอดอยหลวง
อำเภอแม่จัน		0.13333*	0.43065*	0.19643*	0.11056
อำเภอเชียงแสน			0.56399*	0.32976*	0.02277
อำเภอแม่สาย				0.23423*	0.54121*
อำเภอแม่ฟ้าหลวง					0.30699*
อำเภอดอยหลวง					

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 11 เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ของสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง พบว่า พื้นที่การจัดการศึกษาอำเภอแม่จันกับอำเภอเชียงแสน อำเภอแม่จันกับอำเภอแม่สาย อำเภอแม่จันกับอำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอเชียงแสนกับอำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสนกับอำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่สายกับอำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่สายกับอำเภอดอยหลวง และอำเภอแม่ฟ้าหลวงกับอำเภอดอยหลวง มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 12 แสดงการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Schaffer's) ของสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

พื้นที่การจัดการศึกษา	อำเภอแม่จัน	อำเภอเชียงแสน	อำเภอแม่สาย	อำเภอแม่ฟ้าหลวง	อำเภอดอยหลวง
อำเภอแม่จัน		0.14784*	0.36875*	0.32500*	0.08068
อำเภอเชียงแสน			0.51659*	0.47284*	0.22852*
อำเภอแม่สาย				0.36875*	0.51659*
อำเภอแม่ฟ้าหลวง					0.24432*
อำเภอดอยหลวง					

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 12 เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ของสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม พบว่า พื้นที่การจัดการศึกษาอำเภอแม่จันกับอำเภอเชียงแสน อำเภอแม่จันกับอำเภอแม่สาย อำเภอแม่จันกับอำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอเชียงแสนกับอำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสนกับอำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอเชียงแสนกับอำเภอดอยหลวง อำเภอแม่สายกับอำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่สายกับอำเภอดอยหลวง และอำเภอแม่ฟ้าหลวงกับอำเภอดอยหลวง มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 13 แสดงการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Schaffer's) ของสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา ด้านการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ

พื้นที่การจัดการศึกษา	อำเภอแม่จัน	อำเภอเชียงแสน	อำเภอแม่สาย	อำเภอพ่าหลวง	อำเภอดอยหลวง
อำเภอแม่จัน		0.08869	0.09435	0.02857	0.26775*
อำเภอเชียงแสน			0.18304*	0.06012	0.17906*
อำเภอแม่สาย				0.12292	0.36210*
อำเภอแม่พ่าหลวง					0.23918*
อำเภอดอยหลวง					

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 13 เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ของสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา ด้านการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ พบว่า พื้นที่การจัดการศึกษา อำเภอแม่จันกับอำเภอดอยหลวง อำเภอเชียงแสนกับอำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสนกับอำเภอดอยหลวง อำเภอแม่สายกับอำเภอดอยหลวง และอำเภอแม่พ่าหลวงกับอำเภอดอยหลวง มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ด้านการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นพบว่า ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 14 แสดงการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Schaffer's) ของสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา ด้านการมีทักษะการคิดการแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้

พื้นที่การจัดการศึกษา	อำเภอแม่จัน	อำเภอเชียงแสน	อำเภอแม่สาย	อำเภอแม่ฟ้าหลวง	อำเภอดอยหลวง
อำเภอแม่จัน		0.09881	0.01429	0.09643	0.26599*
อำเภอเชียงแสน			0.11310	0.00238	0.16718*
อำเภอแม่สาย				0.11071	0.28028*
อำเภอแม่ฟ้าหลวง					0.16957*
อำเภอดอยหลวง					

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 14 เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ของสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา ด้านการมีทักษะการคิดการแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ พบว่า พื้นที่การจัดการศึกษา อำเภอแม่จันกับอำเภอดอยหลวง อำเภอเชียงแสนกับอำเภอดอยหลวง อำเภอแม่สายกับอำเภอดอยหลวง และอำเภอแม่ฟ้าหลวงกับอำเภอดอยหลวง มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ด้านการมีทักษะการคิดการแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 15 แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ข้อ	รายการ	ss	df	MS	F	sig	
1	ด้านการจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	22.521	2	11.261	45.084	0.000*
	เรียนรู้ด้วยตนเอง	ภายในกลุ่ม	147.865	592	0.250		
	รวม		170.386	594			
2	ด้านการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	18.432	2	9.216	31.273	0.000*
	แบบมีส่วนร่วม	ภายในกลุ่ม	174.462	592	0.295		
	รวม		192.895	594			
3	ด้านการเรียนรู้เน้น	ระหว่างกลุ่ม	8.913	2	4.457	20.677	0.000*
	การลงมือปฏิบัติ	ภายในกลุ่ม	127.596	592	0.216		
	รวม		136.510	594			
4	ด้านการมีทักษะ	ระหว่างกลุ่ม	8.820	2	4.410	17.301	0.000*
	การคิดการ	ภายในกลุ่ม	150.900	592	0.255		
	แก้ปัญหา และ	รวม					
	การนำไป		159.720	594			
		ประยุกต์ใช้					
		ระหว่างกลุ่ม	14.672	2	7.336	28.584	0.000*
	ภาพรวม	ภายในกลุ่ม	150.206	592	0.254		
		รวม	164.878	594			

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 15 พบว่า ผลการวิเคราะห์ที่เปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย
เขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่า โดยรวมมีความคิดเห็น
แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้านการเรียนรู้
เน้นการลงมือปฏิบัติ และด้านการมีทักษะการคิดการแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้
จึงทำการทดสอบความแตกต่าง รายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's) แสดงดังตาราง 16-19

ตาราง 16 แสดงการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Schaffer's) ของสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ขนาดของโรงเรียน	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
ขนาดเล็ก		0.53629*	0.37659*
ขนาดกลาง			0.15971*
ขนาดใหญ่			

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 16 เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ของสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โรงเรียนที่มีขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 17 แสดงการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Schaffer's) ของสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ขนาดของโรงเรียน	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
ขนาดเล็ก		0.39900*	0.46266*
ขนาดกลาง			0.39900*
ขนาดใหญ่			

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 17 เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ของสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โรงเรียนที่มีขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 18 แสดงการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Schaffer's) ของสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ด้านการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ

ขนาดของโรงเรียน	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
ขนาดเล็ก		0.30257*	0.08571
ขนาดกลาง			0.21686*
ขนาดใหญ่			

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 18 เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ของสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ด้านการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ โรงเรียนที่มีขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ด้านการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 19 แสดงการทดสอบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ้ (Schaffer's) ของสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ด้านการมีทักษะการคิดการแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้

ขนาดของโรงเรียน	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
ขนาดเล็ก		0.28153*	0.04785
ขนาดกลาง			0.23368*
ขนาดใหญ่			

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตาราง 19 เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ของสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ด้านการมีทักษะการคิดการแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ โรงเรียนที่มีขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ด้านการมีทักษะการคิดการแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยเรื่อง เรื่อง การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 และเพื่อเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษาและขนาดของโรงเรียน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 925 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 595 คน โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) และตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ซึ่งแบบสอบถามสร้างขึ้นโดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ตามทฤษฎีแนวคิดและหลักการ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test independent) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบองค์ประกอบเดียว (One-Way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's)

สรุปผลการวิจัย

1. ศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ รองลงมา คือ ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และด้านการมีทักษะการคิดการแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ ตามลำดับ ส่วนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยแต่ละด้านมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ด้านที่ 1 ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 7 ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนเลือกวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างเหมาะสม รองลงมา คือ ข้อ 6 ครูให้ผู้เรียนมีการประเมินการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 1 ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง

1.2 ด้านที่ 2 ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 7 ครูจัดเนื้อหาและกิจกรรมสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน รองลงมา คือ ข้อ 5 ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนนำทักษะการคิด การแก้ปัญหา ไปประยุกต์ใช้ได้ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 3 ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

1.3 ด้านที่ 3 ด้านการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 6 ครูให้ผู้เรียนมีการนำเสนอ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันโดยใช้การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่า รองลงมา คือ ข้อ 7 ครูสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนในการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 2 ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกทักษะกระบวนการต่าง ๆ ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง

1.4 ด้านที่ 4 ด้านการมีทักษะการคิดการแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 4 ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้อย่างเป็นระบบ รองลงมา คือ ข้อ 1 ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิด แก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้โดยการสอนผ่านสื่อเทคโนโลยีในสมัยปัจจุบัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 6 ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีใจใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2. ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามเขตพื้นที่การจัดการศึกษาและขนาดของโรงเรียน พบความแตกต่าง ดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามเขต เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านการเรียนรู้เน้นการลง

มือปฏิบัติ และด้านการมีทักษะการคิดการแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้านการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ และด้านการมีทักษะการคิดการแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้

2.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่า โดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้านการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ และด้านการมีทักษะการคิดการแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผู้วิจัยอภิปรายผลในประเด็นที่สำคัญของการวิจัยโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. จากศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะการจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจในหลักการบริหารงานวิชาการ ตลอดจนมีทักษะหรือความรู้ในการบริหารหรือการจัดการวางแผนงาน ดังปรากฏสอดคล้องกับผลการวิจัยหลายเรื่อง ที่ได้นำเสนอ ซึ่งเป็นการวิจัยในห้วงเวลาที่ใกล้เคียงกันนี้ โดยอภิปรายเป็นรายด้าน ดังนี้

1.1 จากการศึกษาศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านที่ 1 ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนเลือกวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งครูให้ผู้เรียน

มีการประเมินการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และส่งเสริมให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ ธนัญญา คุณสุข (2565) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดจันทบุรี พบว่า การจัดการเรียนเชิงรุกโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการเรียนรู้เน้นลงมือปฏิบัติ ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้านการมีทักษะการคิด แก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้ และด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่นเดียวกับงานวิจัยของ เทียมจันทร์ เรืองเกษม (2553) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ตามความต้องการ ความสนใจ ความสามารถ โดยยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคลในการรับความรู้ของแต่ละคน ซึ่งมีไม่เท่ากัน การเรียนลักษณะนี้ ทำให้ผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายมีการวางแผนในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้และรู้วิธีทำให้การเรียนที่เข้าใจได้ง่ายด้วยด้วยตนเอง รู้จักจัดสรรเวลาในการเรียนได้อย่างเหมาะสม และรู้จักประเมินผลการเรียนได้ด้วยตนเอง

1.2 จากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านที่ 2 ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าครูจัดเนื้อหาและกิจกรรมสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำทักษะการคิด การแก้ปัญหา ไปประยุกต์ใช้ได้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้อง แสงดาว ถิ่นหารวงษ์ (2558) ได้ศึกษาการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมเป็นการให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจเลือกบทเรียนที่ต้องการเรียนรู้ การทำกิจกรรมกลุ่ม การฝึกฝนทักษะการแสวงหาความรู้ในรูปแบบต่างๆ ฝึกการแก้ไขปัญหาและเรียนรู้จากผู้อื่น เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ธนัญญา คุณสุข (2565) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดจันทบุรี พบว่า การเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม เป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดวางแผนการจัดการเรียนรู้ โดยอ้างอิงจากประสบการณ์ของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่ซับซ้อน และมีความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ที่สร้างสรรค์ เข้าใจในเนื้อหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหา และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในเรื่องของทักษะการคิด การแก้ปัญหา อีกด้วย

1.3 จากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านที่ 3

ด้านการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูให้ผู้เรียนมีการนำเสนอแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันโดยใช้การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่า ครูสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนในการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นการมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ จิราภรณ์ ยกอินทร์ (2558) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้ทำความเข้าใจ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และร่วมกันอภิปราย นำเสนอ สรุปความคิดรวบยอดร่วมกับเพื่อนในชั้นเรียน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเรียนรู้แบบร่วมมือ และการเรียนรู้แบบกรณีศึกษา เพื่อเป็นการส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความใฝ่รู้ กระตือรือร้น คิดเป็น สามารถคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ตลอดจนทำงานเป็นกลุ่ม และสามารถนำเสนอข้อมูลได้ดีกว่าการสอนแบบบรรยายเพียงอย่างเดียว เช่นเดียวกับงานวิจัยของ คุณสุข (2565) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดจันทบุรี พบว่า การจัดการเรียนเชิงรุกโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการเรียนรู้เน้นลงมือปฏิบัติ ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้านการมีทักษะการคิด แก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้ และด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.4 จากสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ด้านที่ 4 ด้านการมีทักษะ การคิดการแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ปรากฏผลเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้อย่างเป็นระบบ ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิด แก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้โดยการสอนผ่านสื่อ เทคโนโลยีในสมัยปัจจุบัน และส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ผ่านการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ อารีวรรณ ทองสุ และคณะ (2562) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทักษะการคิดการแก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้ พบว่า ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เป็นการแก้ปัญหาประเภทหนึ่ง ที่ใช้สำหรับการแก้ปัญหาและจัดการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์เพื่อไปสู่เป้าหมายเป็นกระบวนการ เครื่องมือ หรือระบบเพื่อให้เข้าใจกับปัญหามากที่สุด มุ่งหาคำตอบที่แปลกใหม่ หลากหลายและแตกต่างไปจากเดิม เช่นเดียวกับงานวิจัยของ งานวิจัยของ คุณสุข (2565) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดจันทบุรี พบว่า การจัดการเรียนเชิงรุกโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก

ทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการเรียนรู้เน้นลงมือปฏิบัติ ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้านการมีทักษะการคิด แก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้ และด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. เปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามเพศ พื้นที่การจัดการศึกษาและขนาดของโรงเรียน

2.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามเพศ เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ และด้านการมีทักษะการคิดการแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยเทคนิคที่หลากหลาย โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูงที่ผ่านทักษะ การฟัง อ่าน คิด และเขียนและแสดงความคิดเห็นระหว่างลงมือปฏิบัติ โดยครูเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำต่าง ๆ ทำให้เกิดกระบวนการเรียนที่สนุกและท้าทาย และผู้เรียนสามารถสร้างความองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยคำนึงถึงความรู้เดิมที่ถูกต้อง ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับไพศาล บรรจจุสุวรรณ (2561) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การเรียนรู้แบบเชิงรุก หมายถึง การเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher Order Thinking) ด้วยการคิดวิเคราะห์ ประเมินค่า และสร้างสรรค์ ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะฟัง อ่าน เขียน ตั้ง ถ้ามจากข้อสงสัยมีการอภิปรายรวมกันและลงมือปฏิบัติจริง โดยคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ในฐานะที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้

2.2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้านการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ และด้านการมีทักษะการคิดการแก้ปัญหา และการนำไป

ประยุกต์ใช้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในทุกขนาดของสถานศึกษามีความจำเป็น อย่างเท่าเทียมกัน โดยสถานศึกษาขนาดใหญ่มีความพร้อมด้านการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการ และปฏิบัติโดยที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถหลอมรวมนโยบายการบริหารเทคโนโลยี ให้สอดคล้องกับการปฏิบัติจริง รวมถึงเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าถึงและใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีของ สถานศึกษาขนาดใหญ่ได้มากกว่าสถานศึกษาขนาดกลาง และขนาดเล็ก ในระบบบริหารงาน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสื่อสารกับสมาชิกภายในองค์การ และสร้างบรรยากาศทางสังคมที่เหมาะสมได้เป็นอย่างดีในการใช้เทคโนโลยี และในส่วนของ โรงเรียนเล็ก มีการใช้ทรัพยากรเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพและเพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน เนื่องจากมีประชากรจำนวนไม่มากนัก และผู้บริหารโรงเรียนเป็นกลไก สำคัญที่ทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนสามารถบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ เพราะ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีอำนาจและมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย และตัดสินใจภายใต้เงื่อนไข ของปัจจัยทางการบริหาร ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ กัญญาภัค จันทร์วิเศษ และอังคณา ตุงคะสมิต (2557) ได้ให้ความหมายของทักษะการคิดแก้ปัญหา ไว้ว่า เป็นทักษะกระบวนการหนึ่ง ที่ผู้เรียนควรจะเรียนรู้ ผูกพันและพัฒนาให้เกิดทักษะในตัวผู้เรียน การเรียนการสอนโดยวิธี แก้ปัญหาจะช่วยให้ผู้เรียนมีแนวคิดที่หลากหลาย มีนิสัยกระตือรือร้น ไม่ย่อท้อและมีความมั่นใจ ในการแก้ปัญหา ที่เผชิญอยู่ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ตลอดจนเป็นทักษะพื้นฐานที่ผู้เรียน สามารถนำติดตัวไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้นานตลอดชีวิต ผลการวิจัยพบว่า การจัดการ เรียนรู้เชิงรุก โดยรวมเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม การเรียนรู้เน้นลงมือปฏิบัติ และด้านการมีทักษะการคิดแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้อยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับกับ แสงดาว ถิ่นหารวงษ์ (2558) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นการให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็น ตัดสินใจ เลือกบทเรียนที่ต้องการเรียนรู้ การทำกิจกรรมกลุ่ม การฝึกฝนทักษะ การแสวงหาความรู้ ในรูปแบบต่างๆ ฝึกการแก้ไขปัญหาและเรียนรู้จากผู้อื่น อีกทั้งยังส่งเสริมให้ใช้ทักษะที่ฝึกฝน ให้ผู้เรียนคิดและพัฒนาโดยการจัดการเรียนการสอนผ่านประสบการณ์เดิม ผ่านการคิดแก้ปัญหา เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ โดยเน้นในเรื่องกระบวนการคิดแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ให้คิดเป็น ทำเป็น มุ่งหาความรู้ที่แปลกใหม่และมีใจใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2.3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำแนก

ตามขนาดของโรงเรียน เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่า โดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ด้านการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ และด้านการมีทักษะการคิดการแก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการดำเนินงานที่เป็นระบบ พัฒนางานวิชาการให้มีคุณภาพ และการส่งเสริมการเรียนการสอนที่เชิงรุกนั้น เป็นการสอนที่ให้ความสำคัญที่ตัวเด็กอย่างแท้จริง ทั้งครูและผู้บริหาร มีความตั้งใจที่จะส่งเสริมและจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน นอกจากนี้ยังมีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้มีประสิทธิภาพ และให้ผู้เรียนได้ลงมือทำกิจกรรมจริงเพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ต่อไป ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ สุภาพรณ พิลาดรัมย์ และคณะ (2557) ได้ศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ตามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านการวัดผลประเมินผลและดำเนินเทียบโอนทางการศึกษาและสอดคล้องกับ สุภาพรณ พิลาดรัมย์ และคณะ (2558, หน้า 102) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 3 พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดย ด้านการส่งเสริมพัฒนาสื่อวัตกรรมการเรียนการสอน และเทคโนโลยีทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านการบริหารกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน มีระดับความสำคัญน้อยที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ควรมีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ที่เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายของตนเอง โดยที่ผู้สอนอยู่ในฐานะผู้คอยแนะนำ ชี้แนะ ในการจัดการเรียนรู้ และยังคงยกกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ การตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ออกไป การเลือกวิธีการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการประเมินตนเองที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมเนื่องจากการศึกษาสภาพการปฏิบัติงานวิชาการ

ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่เป็นด้านที่น้อยที่สุดจากทั้งหมด 4 ด้าน โดยเฉพาะข้อคำถามครูส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองอยู่ในระดับมาก มีคะแนนน้อยที่สุด จึงสะท้อนให้เห็นว่าครูควรมีการจัดเรียนรู้ด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
2. ควรศึกษาวิจัยศึกษาสภาพการปฏิบัติงานด้านงานบุคคล ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
3. ควรศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตอื่น ๆ ในจังหวัดเชียงราย

บรรณานุกรม

- กมล ภูประเสริฐ. (2547). **การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: ปกรณ์ศิลป์ พรินต์ติ้ง.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กัญญาภัค จันทร์วิเศษ และอังคณา ตุงคะสมิต. (2557). การศึกษาทักษะการคิดแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดกิจกรรม การเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น (7Es) ในรายวิชา ส 16101 สังคมศึกษา. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยขอนแก่น**, 37(4), 10-16.
- กิตติมา ปรีดีดีลก. (2532). **การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: อักษรราฟิพัฒน์.
- ชนัท ธาตุทอง. (2550). **เทคนิคการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา**. นครปฐม: เพชรเกษม.
- จันทราณี สงวนนาม. (2545). **ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: ไม้คพอยท์.
- จิตมา วรรัตนศรี. (2557). **การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา**. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณ.
- จิราภรณ์ ยกอินทร์. (2558). **การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ ในรายวิชาวรรณคดีสำหรับเด็ก**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- เชิดศักดิ์ ภัททีโรจน์. (2556). **ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความเชื่อมั่นในตนเอง ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ณัฐพงษ์ กาญจนฉายา (2559). **“การจัดการเรียนการสอนตามกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์”**. วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 12(3), 207-224.
- ทรงศักดิ์ สิงหนสาย. (2556). **การดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาม่อนปีน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

- ทีศนา แคมมณี. (2548). **รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทีศนา แคมมณี. (2552). **ศาสตร์การสอน** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ตำนานสุทธา.
- เทียมจันทร์ เรืองเกษม. (2553). **การเปรียบเทียบความรู้และทักษะปฏิบัติการงานประดิษฐ์ที่เป็นเอกลักษณ์ไทย เรื่อง การประดิษฐ์ดอกไม้สด ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มโรงเรียนปัทมาลัย ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียกับที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มจากชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, พระนครศรีอยุธยา.**
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปราโมทย์ ติศรี. (2551). **การดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนชนเผ่าศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.**
- ปรียา สมพีช. (2559). **การจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กรณีศึกษา. วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 11(2), 260-270.**
- ปริญานุษ พรหมภาสิต. (2559). **คู่มือการจัดการเรียนรู้ “Active Learning (AL) for HuSo at KPRU. กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.**
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.**
- พัชรินทร์ สมมุตติ. (2550). **การดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาครุศรี อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.**
- เพ็ญศรี รัตตนิทัศน์. (2557). **การจัดการงานวิชาการของโรงเรียนอนุบาลหนองป่าครั่ง อำเภอเมืองเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.**
- ไพศาล บรรจสุวรรณ. (2561). **รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก (Active Learning) ในการยกระดับความรู้สู่ความเข้าใจการเมืองและประชาธิปไตยในเชิงเปรียบเทียบ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.**

- มธุรสณี กวางทอง. (2551). การดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่नावาง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่..
- มนตรี ศิริจันทร์ชื่น. (2554). การสอนผู้เรียนกลุ่มใหญ่ในรายวิชา Gsoc2101 ชุมชนกับการพัฒนาโดยใช้การสอนแบบ Active Learning และการใช้บทเรียนแบบ e-learning. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ยุพาพัทธ์ร์ สะเดา, ระพีพันธ์ ศิริสัมพันธ์ และทรงคุณ จันทจร (2562). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนด้วยกรณีศึกษา. วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์, 19(2), 68–78.
- เยาวเรศ รักดีจิตร. (2557). Active Learning กับการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. นครสวรรค์: สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- วงศ์จันทร์ แก้วสีนวล. (2557). การพัฒนาคู่มือการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.
- วัชรวิ เกษพิชัยณรงค์ และน้ำค้าง ศรีวัฒนาโรทัย. (2555). “การเรียนรู้เชิงรุกและเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุก”, การอบรมเรื่อง “การเรียนรู้การสอนเชิงรุก”. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- วัฒน์ ทองปัญญา. (2556). คุณภาพการจัดการงานวิชาการของโรงเรียนลำปางกัลยาณี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ศักดิ์ดา ไชกิจภิญโญ. (2548). สอนอย่างไรให้ Active Learning. นวัตกรรมการเรียนการสอน, 2(2), 12–15.
- ศุทธิณี สุวรรณศรี. (2554). การดำเนินงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36. การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สถาบันส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. (2544). การจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม. เชียงใหม่: เชียงใหม่ บี เอส.

- สถาพร พฤษศิริกุล. (2558). **เอกสารประกอบการฝึกอบรม “คุณภาพผู้เรียนเกิดจากกระบวนการเรียนรู้”**. สระแก้ว: คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสระแก้ว.
- สมสกุลวีร์ นุกันหา. (2553). **การศึกษาระดับปฏิบัติการบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร เขต 1**. ชัยภูมิ: มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาเชียงราย เขต 3. (2565) **แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2566–2570**. เชียงราย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษา เชียงราย เขต 3.
- สุพรรณณี ชาญประเสริฐ. (2562). **Active Learning การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. นิตยสาร สสวท.
- แสงดาว ถิ่นหารวงษ์. (2558). การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติในรายวิชา วรรณคดีสำหรับเด็ก. **วารสารมนุษยศาสตร์ปริทัศน์**, 17(1), 1–11.
- องค์การ อินทร์มพรรย์. (2537). **การจัดการโรงเรียนประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อนันตทยา คาชมภู. (2551). **การปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ,ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- อภิเชษฐ์ วัฒนวรกุลเลิศ. (2552). **การสนับสนุนงานวิชาการในโรงเรียนของศึกษานิเทศก์ อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระ ศษ,ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- อารีวรรณ ทองสุ พัฒนสุข ชำนินอก และสนอ ภิมจิตรผ่อง. (2562). สภาพการจัดการเรียนรู้ วิชาวิทยาศาสตร์ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับผู้เรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. **วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยศิลปากร**, 39(6), 175–186.
- Bonwell, C. C., and Eison, J. A. (1991). **Active learning: Creating excitement in the classroom**. WashingtonG: eorge Washington University.
- Borich, G. D. (1992). **Effective Teaching Methods**. New York: Macmillan.
- Felder, R. M.; Brent, R. (2009). Active learning: An introduction. **ASQ higher Education Brief**, 2(4), 1–5.

Jeffries, G. (1990). **A-Z of Open Learning National Extension College Trust**. London: Longman.

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement**, 30, 607–610.

McKinney, K. (2010). **Active learning**. Illinois: Illinois State University.

Meyers, C. & Jones, T. B. (1993). **Promoting Active Learning: Strategies for the College Classroom**. San Francisco: Jossey-Bass.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ บุรณะชาติ อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารการศึกษ
วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
2. นายณรงค์เดช กันทะเนตร ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านด้ายเทพกาญจนอนุถัมภ์
สพป.เชียงราย เขต 3
3. นายภูวนารถ จันทาพูน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านป่ายาง
สพป.เชียงราย เขต 3

ภาคผนวก ข การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence)

การประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของแบบสอบถามนี้ เป็นการเสนอเพื่อพิจารณาถึงความสอดคล้องและความเหมาะสมของเนื้อหาที่เป็นไปได้ในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถามนี้มุ่งที่จะนำไปใช้ในการวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ดังนั้น การตรวจสอบเนื้อหา การใช้ภาษา การพิมพ์ ความสอดคล้องและความเหมาะสมของแบบสอบถาม โดยกำหนดค่าคะแนนของแต่ละรายการที่เห็นว่าความสอดคล้องและเหมาะสมของแบบสอบถาม ตามเงื่อนไขต่อไปนี้

+1 คือ แน่ใจว่า รายการประเมินแต่ละรายการมีความสอดคล้องและมีความเหมาะสม

0 คือ ไม่แน่ใจว่า รายการประเมินแต่ละรายการมีความสอดคล้องและมีความเหมาะสม

-1 คือ แน่ใจว่า รายการประเมินแต่ละรายการไม่มีความสอดคล้องและไม่มีความ

เหมาะสม

แบบสอบถาม การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
12	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปลผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
13	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
16	0	1	-1	0.00	ใช้ไม่ได้
17	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
22	0	-1	+1	0.00	ใช้ไม่ได้
23	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
24	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
25	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
26	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
27	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
28	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
29	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้
30	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
31	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
32	0	+1	-1	0.00	ใช้ไม่ได้
33	+1	+1	0	0.67	ใช้ได้
ค่า IOC เฉลี่ยแบบสอบถาม				0.89	ใช้ได้

ภาคผนวก ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง สภาพการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ สภาพการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

2. แบบสอบถามมีทั้งหมด 2 ตอน จำนวน 30 ข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ พื้นที่การจัดการศึกษาและขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นายเฉลิมพล กันทะวงศ์

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

- ชาย
 หญิง

2. พื้นที่การจัดการศึกษา

- อำเภอแม่จัน
 อำเภอเชียงแสน
 อำเภอแม่สาย
 อำเภอแม่ฟ้าหลวง
 อำเภอดอยหลวง

3. ขนาดของโรงเรียน

- ขนาดเล็ก
 ขนาดกลาง
 ขนาดใหญ่

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

คำชี้แจง แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 โปรดอ่านรายละเอียดเกี่ยวกับข้อความต่อไปนี้แล้วพิจารณาว่าเห็นด้วยกับการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกระดับใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างทางขวามือ ให้ตรงกับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามคะแนนซึ่งมีความหมาย ดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก
- ระดับ 3 หมายถึง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ที่	การปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	ระดับการปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก				
		5	4	3	2	1
ด้านการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง						
1	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง					
2	ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้					
3	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้					
4	ครูเป็นผู้แนะนำ ชี้แนะในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน					
5	ครูกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ					
6	ครูให้ผู้เรียนมีการประเมินการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง					
7	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนเลือกวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างเหมาะสม					

ที่	การปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	ระดับการ ปฏิบัติงานวิชาการ ด้านการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก				
		5	4	3	2	1
ด้านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม						
8	ครูมีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ					
9	ครูให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ โดยอิงประสบการณ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ					
10	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์					
11	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาในการเรียนรู้ ได้อย่างเหมาะสม					
12	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนนำทักษะการคิด การแก้ปัญหาไปประยุกต์ใช้ได้					
13	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล					
14	ครูจัดเนื้อหาและกิจกรรมสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน					
15	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงได้					
16	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้					
ด้านการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ						
17	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกค้นคว้าด้วยตนเอง ลงมือทำด้วยตนเอง					
18	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกทักษะกระบวนการต่าง ๆ ตามความถนัด และความสนใจของตนเอง					
19	ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นการมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการกลุ่ม					
20	ครูและผู้เรียนมีการอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียน					
21	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการสรุปความคิดรวบยอดร่วมกัน ในทุกบทเรียน					
22	ครูให้ผู้เรียนมีการนำเสนอแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน โดยใช้การคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่า					

ที่	การปฏิบัติงานวิชาการด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	ระดับการ ปฏิบัติงานวิชาการ ด้านการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก				
		5	4	3	2	1
23	ครูสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนในการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ					
ด้านการมีทักษะการคิด แก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้						
24	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิด แก้ปัญหาและการนำไปประยุกต์ใช้โดยการสอนผ่านสื่อเทคโนโลยีในสมัยปัจจุบัน					
25	ครูจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิด แก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ โดยการสอนผ่านประสบการณ์เดิม					
26	ครูจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิด แก้ปัญหา และการนำไปประยุกต์ใช้ โดยการสอนผ่านการคิดแก้ปัญหา					
27	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้อย่างเป็นระบบ					
28	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาได้ ผ่านการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก					
29	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียน มีใจใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง					
30	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมุ่งหาความรู้ที่แปลกใหม่อย่างสม่ำเสมอ					

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	เฉลิมพล กันทะวงศ์
วัน เดือน ปี เกิด	9 มีนาคม 2537
สถานที่เกิด	จังหวัดพะเยา
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2559 กศ.บ. (การศึกษา), มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา พ.ศ. 2559 วท.บ. (คณิตศาสตร์), มหาวิทยาลัยพะเยา, พะเยา
ที่อยู่ปัจจุบัน	54 หมู่ 4 ตำบลแม่ไร่ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย 57240
ผลงานตีพิมพ์	เฉลิมพล กันทะวงศ์ และธารารัตน์ มาลัยแก้ว (ผู้บรรยาย). (20 เมษายน 2567). การศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. ใน การประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 10 (หน้า 37-51). พะเยา: กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยพะเยา.
รางวัลที่ได้รับ	-

